БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 169 (12073) | 1969 оной июлиин 22, вторник | Сэн 2 мүнгэн

НИИТЫНГЭЭ МАЛДА ТЭЖЭЭЛ ЭЛБЭГЭЭР БЭЛДЭЭ!

ҮҮШЫН 200 ЦЕНТНЕР

...гэжэ газарта луго... Цыреновэй звено ай... түрүүлэн үбһэндөө оро... 200 гектарай ногоон ...юм.

...энэ звенодо 13 хүн ... Тэдэндэ 5 трактор, ... косилканууд, тармуур ... хаяха машина даалгаг-

...ндэ намаг налхи, шугы ... байжа, тэндэ үбһэншье ...гүй һэн. Теэд һүүлэй жэлнүүдтэ хүсэтэ техникын ашаар шугы бургааһан сэбэрлэгдэжэ, намаг хатаагдажа, уһалууриин ханааб татагдаа бэлэй. Тингэжэ үнгэрэгшэ жэлһээ эхилжэ эндэһээ үбһэн абтадаг болоо.

Энэ сабшалан дүршэл шадабари ехэтэй луговод Нагмит Цырендоржиевич Цыреновтэ даалгагдаа һэн. Түрүүшын жэлдэ эндэхи гектар бүриһөө 20 центнер һайхан үбһэн хуряагдаа.

Мүнөө жэлэй ган гасуур сагташье энэ сабшалан дээрэ нёдондо-нойхиһоо дутуугүй ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ. Луговод Нагмит Цыренов даалгагдаһан сабшалангаа бүхыдэнь хоёр дахин уһалһан байна.

Үбһэшэдэй звено луговодуудай оролдожо ургуулһан ногоое заахашье гээнгүйгөөр хуряажа абахые хүсэнэ. Сабшаһан ногоогоо удаан хэбтүүлэнгүйгөөр, һайн шанартайгаар, ногоохоноор соможо абана. Мүнөө эдэнэр 200 центнер һайхан үбһэ һурилэнхэй.

В. БАЯНДУЕВ,
Сэлэнгын аймагай
Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ХАНИ БАРИСААН

ХҮН БҮХЭН—100—200 КИЛОГРАММ

Түмэр замшад эдэ үдэрнүүдтэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ туһаламжа хүргэн, колхоз, совхозуудта хүдэлжэ байна. Улаан-Үдын узелай түмэр замшад үнгэрһэн суббото, воскресениин үдэрнүүдтэ Мостовая станци гаража, набша намаа бэлдэһэн юм.

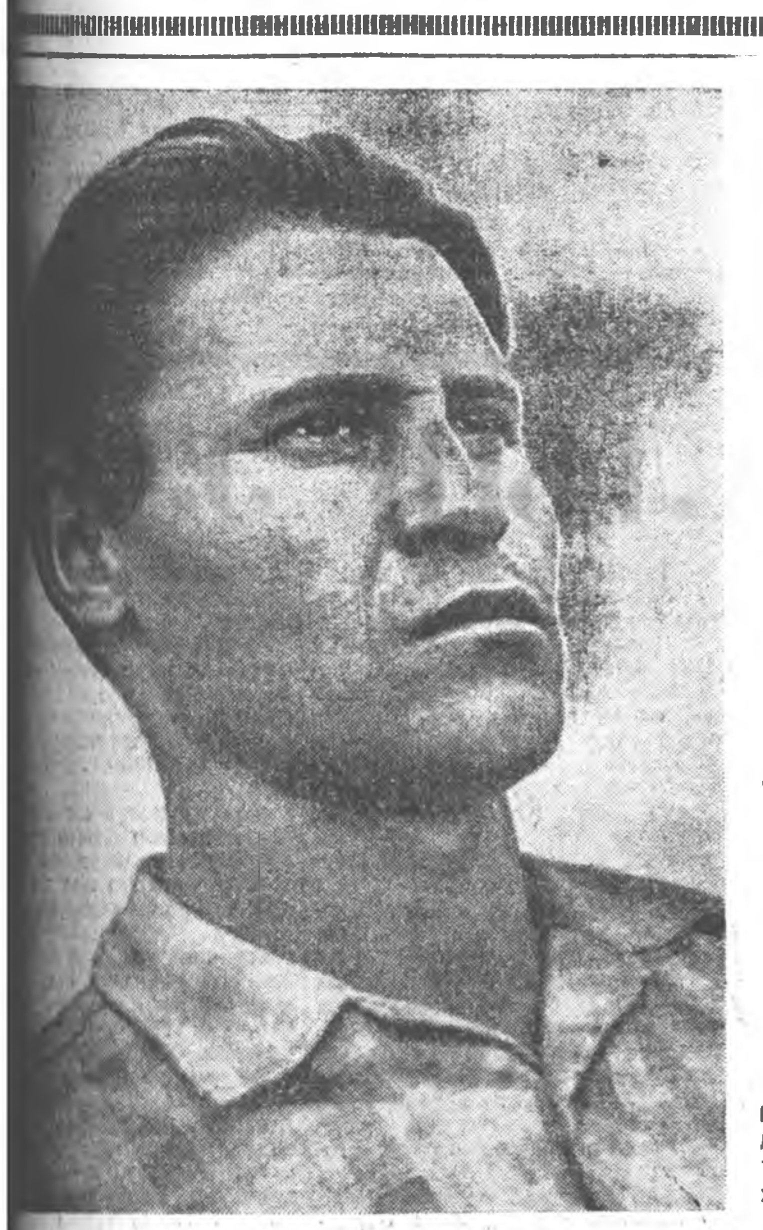
Хоёр үдэрэй туршада түмэр замай предприятинуудай 2000 гаран хүдэлмэришэд хүдөөдэ ажаллаа. Тэдэнэр ой соо бэлдэһэн набша намаа машинаар станци хүргэжэ, түмэр замай вагонуудта ашаһан байна. Юһэн вагон тэжээл Онохойн совхозой фермэ, отарануудта асарагдаһан байна.

Энэ зундаа түмэр замша бүхэн 100 килограмм набша намаа суглуулха гэжэ хараалаа. Түрүүшын хоёр үдэр эршэмтэйгээр ажаллажа, ехэ тэжээл бэлдэһэн байна.

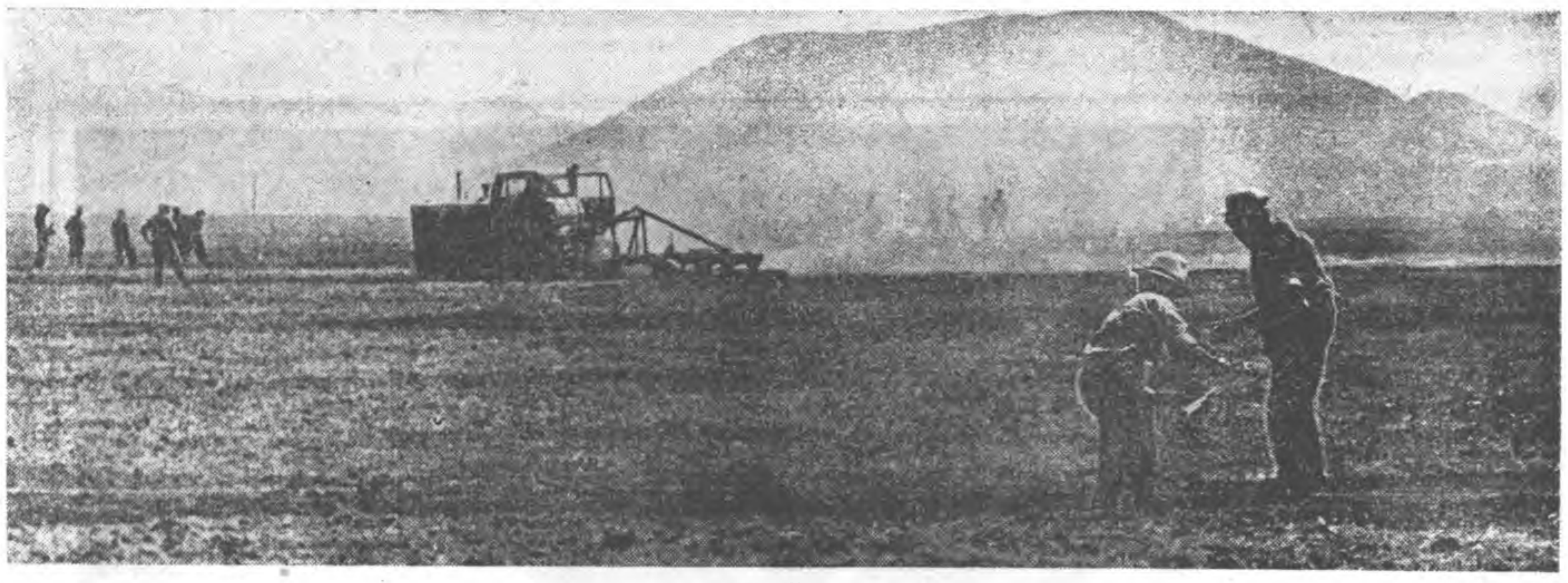
Коммунис ажалай нэрэ зэргэтэй кондукторско резервын коллективэй гэшүүн бүхэн 200 килограмм набша намаа бэлдээ. Түлишын складай хүдэлмэришэд мүн лэ тус тустаа 200 килограмм тэжээл суглуулба. Материально-техническэ хангалгын таһагай, уһаар хангадаг цехэй коллективүүд, узелай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд даабаряа үлүүлэн дүүргэбэ.

Түмэр замшад набша намаа ехээр бэлдэжэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ бодото туһаламжа хүргэжэ байна.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ШАДА-БАРИНЬ ШАЛ-ГАГДАБА

РЕСПУБЛИКЫН ТРАКТОРИСТНУУДАЙ 2-дохи ҺОРИЛДООН

Үглөөнэй хонгор дайда һэрюухэнээр амилна. Энээхэн үедэ республикын эрхим трактористнуудай һорилдооной туг үргэгдэбэ. Тингэжэ һонирхолтой шанга мүрысөөн захалжа, тракторнуудай мотоорой халуун наранай элшэтэй нэгэдэжэ, тэсэхээр бэшэ гэхээр.

Теэд зоригтой бэрхэ трактористнууд мүрысөөнэй гуримай ёһоор бултадаа адлихан комбинезон үмдэнхэй, булад хүлэгүүдэйнгээ жолоо барижа оробо. Түрүүшын загуун хабшатар тэсэхэ хүнүүд үсөөн. Халуун гээшэнь аргагүй.

Ангашаһан газар амигүй мэтэ үзэгдэнэ. Тракторай хойноһоо хүрин хара тооһон гэзэгэтэжэ һаланагүй.

Иимэ байдалда республикын эрхим трактористнуудай 1969 оной һорилдоон болоһон байна. Ган гасуур болоһон дээрэһээ энэ һорилдоон хэдэн удаа гэдэргээ татагдаа һэн. Дахин хойшонь боягохо аргагүй. Юуб гэхэдэ, Красноярск хотодо болохо зональна мүрысөөн ойртошоо ха юм. Тиимэһээ мүрысөө үнгэргэхэдэ хэды бэрхэшээлтэй байбашье, судьянар тэрэниие захалха дохёо үгэхэ баатай бологдоо.

Энэ һорилдоондо республикымнай бүхы аймагууд шадабаритай бэрхэ трактористнуудаа эльгээжэ шадаагүй. Зарим аймагуудта сагай уларилай муу дээрэһээ тиимэ һорилдоон болоогүй үнгэрөө бшуу.

Республикын һорилдоондо хамта 26 бэрхэ тракторист хабаадаа. Эдэнэрнай бултадаа тооной аймагай чемпион гэһэн алдар солотой хүнүүд.

Тиимэһээ һорилдооной эхилхэһээ хойшо хүн бүхэн үсэд нэтэрүүгээр тэмсэбэ. Ажаллахада хэр хүндэ хүшэр байгаашье һаа, судьянар трактористын заахашье алдуу гаргабалнь, очкоень хаһаад лэ орхино.

Ивалгын ОПХ-гай тракторист Галдан-Доржо Жамсуевта жээрэбэй ёһоор түрбэлгүй хатуу газар дайралдашоо. Түрүүшын загуун бараг татаашье һаа, плугаа хүсэд һайнаар тааруулаагүй байжа, һорилдоондо саашадаа хабаадаха аргагүйдэшоо. Бусад трактористнууд бултадаа баатар зоригтойгоор ажаллажа, бүхы бэрхэшээлнүүдые дабан гараа.

Нёдондо чемпионой торгон хадаг, «Мүнгэн хоолос» гэһэн дамжуулгын шагнал хоёр механизаторнуудта хүртэһэн юм. Нэгэнь гэнжэн, нүгөөдэнь мөөртэй тракторнуудта ажаллажа илаһан. Мүнөө жэлэй һорилдооной гуримай ёһоор нэгэл хүн, эгээл олон очко абаһан хүн чемпионой нэрэ солодо хүртэхэ.

Чемпион болохо хүмнай шадабаритай бэрхээрээ һорилдооной эхин багһаа мэдэгдэжэ захалаа. Жэшээнь, Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Александр Марактаев аймагай чемпион алдартай. Энэ механизатор түрүүшын загуун татахаграа, мүн гүнзэгыгөөр, үргэн абасатай хахалалгаараа эгээн дээгүүр сэгнэлтэдэ хүртэжэ, 50 очкотой болошобо. Иимэ хуурай, хатуу газар Александр түрүүшынхеэ хахалһан байба.

Тэрэнһээ нэгэ очкогоор Ивалгын ОПХ-гай тракторист Пантелей Тугаринов гээгдэбэ. Мүн Бэшүүрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой Владимир Куприянов яһала һайнаар хахалаа.

Чемпиондо дүтэрхыгөөр Бэшүүрэй аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой механизатор Николай Дульянинов хүдэлжэ гараа. Энэ нёдондоной һорилдоондо республика доторoo 2-дохи һуури эзэлжэ, «Буряадай эрхим тракторист» гэһэн нэрэдэ хүртэһэн. Мүнөө жэл Николай 80 очко абаа. Тэрэнэй хэһэн хүдэлмэринь эрхим гэжэ сэгнэгдэбэ.

— Энэмнай ёһотойл һайнаар хахалагдаа. Хуур дээрэ наадаһандал татаба гээшэ,—гэжэ судья байһан, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Матвей Башинов хүхибэ.

— Энэмнай таряашан угтай Бэшүүрэй хүбүүн гээшэл,—гэжэ нүхэдынь омогорхолдобо.

Юрэдөөл хэзээдэл нэгэтэ «Мүнгэн хоолос» гэһэн шан, чемпионой торгон хадаг Николай Дульяниновай гарта орохол байха гэжэ һанахаар.

Теэд һорилдоондо хэн эрхимлээб? Ивалгын ОПХ-гай механизаторнууд—нёдондоной республикын чемпионууд Иннокентий Макин, Петр Паданкин гэгшэд һорилдоондо мүн лэ хабаадаа. Эдэнэрнай чемпионой алдар нэрэ харуулха гэжэ үсэд шангаар оролдоо.

45 минутын туршада нёдондоной эдэ хоёр чемпионууд һорилдобо. Иннокентий Макин 91 очко абажа, Петр Паданкин Дульяниновһаа нэгэ очко доогуур хүртөө.

Иннокентий трактористаар үнинэй хүдэлнэ. Бишыханшье газар дээрэ эрьелдэжэ ажаллаад үзэһэн. Һайнааршье хахалдагаараа гомдол байхагүй. Тиимэһээ хүдэлмэринь иимэ дээгүүр сэгнэгдэшэхэ гэжэ тэрэ һанаагүй.

Һорилдооной дүн гаргахада, 1-дэхи һуури Иннокентий Макин эзэлһэн байба. Хоёрдохи һуурида Николай Дульянинов. Гурбадахида—Петр Паданкин гараа.

Энэ жэлэй һорилдоондо түрүүшынхеэ эхэнэр трактористнуудай хабаадалсаһаниинь һайшаалтай. Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Гармажап Ачетуева, Баргажанһаа—Санжа Гомбоева гэгшэд мүрысэбэ.

Гармажап Ачетуева «Республикын эрхим тракторист» гэжэ алдаршаба.

Хоёрдохи иимэ алдар солодо Зэдын аймагай «Мир» колхозой залуу тракторист Виктор Бадмаев хүртөө.

Һорилдоондо хабаадаһан эгээн залуу трактористда барюулха тусхай хүндэтэ шан комсомолой обком тогтоогоо. Тэрэнь Мухар-Шэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой 19 наһатай тракторист Г. Жигаревто олгогдоо.

Нёдондоной зональна һорилдоондо хабаадаһан Николай Жамбалов хүндэтэ шагналда хүртэбэ. Газар хахалагшадай һорилдоон дүүрэбэ. Тэндэ илагшад мүрысөөнэй туг буулгаа. Теэд һорилдооной энэ охин республикымнай ажахы бүхэндэ үргэлжэлхэнь дамжаггүй.

Ю. СУХАРЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын станциин ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Трактористнуудай һорилдоон түлэг дундаа. 2. Республикын чемпион И. Ф. Макин, 3. Республикын эрхим трактористын алдар солодо хүртэһэн Г. Н. Ачетуева.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

„ЛУНА-15" ГЭЖЭ АВТОМАТ СТАНЦИ ҺАРА ШАДАРХИ ЗАМДА ГАРАА

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Һара шадархи замда гаргагдахаар июлиин 17-до табигдаһан совет автомат станци ниидэлгээ үргэлжэлүүлһээр. Июлиин 20-до Москвагай сагаар 17 час 16 минутада автомат станциин һара тойрон ниидэлгын зам хоёрдохёо хубилгагдаа. Тэрэнэй һүүлээр станци һарын нюрууһаа эгээн холонь 110 километр, эгээн ойронь 16 километр 127 градус һөөлжүү замаар 1 час 54 минута соо һарые тойроно.

Телеметрическэ мэдээнүүдэй ёһоор, станци дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд болон научна аппаратура һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

«Луна-15» гэжэ автомат станци һара шадархи замбуулинай дайдада научна шэнжэлэлгэнүүдээ үргэлжэлүүлһээр.

ҺҮРИНҮҮД ЖЭРЫЛДЭНЭ

...шнай аймагай Далахайн совхозой хүдэлмэ... ...нитынгээ адууһа малда үбһэ тэжээл бэлдэ... ...усалгатай хүдэлмэрине эмхитэй һайнаар ... Эндэхи совхозой бүхы үбһэшэд июлиин ... хүдэлмэреэ эхилһэн байна. Совхозой ... хамта дээрээ 27 звено болон хубаараад, ... сабшажа эхилэнхэй. Тэжээл бэлдэлгын хү... Санагын дунда һургуулиин ахамад клас... һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

...до байгуулагдаһан звенонуудай хоорондо ... мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдээ. Звенонуу... ...нинень коммунистнууд толгойлно.

... хуряалгада хабаадалсагшад түрүүшын үдэр... ...юдон соогуур, гол горхонуудай эрье ша... ...гоо сабшажа эхилһэн байха юм. Эндэхи үбһэшэд ажахынгаа бүхы арга боломжонуудые гүйсэд һайнаар хэрэглэжэ, совхозойнгоо адууһа малда бардам тэжээл бэлдэхээр зоригжонхой.

Һүүлэй үедэ наратай һайн үдэрнүүд тогтожо, совхозой звенонууд түрүүшын һүринүүдтэй болобо. Утаата нютагта ажалладаг партиин гэшүүн Цыбикжап Ринчинович Дымпиловэй хүтэлбэрилдэг звеногойхид түрүүшын 5 һүри бодхообо. Энэ звеногой гэшүүд Дагба Гонгорович Дылыков, Ханда Эрдынеевна Базарова болон бусад үбһэ хуряалгын хүдэлмэридэ шалгарна. Мүн баһа түрүүшынгээ жэл хажуур бариһан Санагын дунда һургуулиин һурагшад Люба Дылыкова, Мунко Дымпилов, Света Ванчикова гэгшэд оролдосотой һайнаар ажаллана.

Манай корр.

Таряа тушаалга үргэлжэлһөөр

...ХАБАД. (ТАСС). Туркмениин ...районууд—Серахска, Иоло..., Кизыл-Атрескэ, Саятска, ...ска—гүрэндэ орооһо ... түсэбүүдээ дүүргэбэшье, таряа тушаалгаяа үргэлжэлүүлһээр.

Республикын ажахынууд таряа хуряалгаяа дүүргэжэ байнхай. Гүрэндэ орооһо тушааха түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргэхэ уялга ажахы бүхэн абанхай. Туркмениин таряашад 40 мянган тонно шэниисэ, хара таряа болон рис гүрэндэ худалдахаар шиидээ.

Оробо зөөгшэд тухай анхаран оролдоно

АЛМА-АТА. (ТАСС). Казахстанай урда ба зүүн урда зүгтэхи автомобилиин харгынуудаар оробо зөөжэ эхилэмсээрнь, жолоошодой городогууд эмхидхэгдээ. Тэндэнь шэнэ оробо гүрэнэй амбаарта зөөгшэдтэ таарамжатай столовонууд, амаржа унтаха вагонууд, улаан булангууд эмхидхэгдэнхэй. Машинануудые заһабарилха мастерскойнууд мүн лэ эндэ бии. Эд хэрэглэмжэ, ажалшадай ажаһуудал хангаха бүлгэмүүд таряашадай эрилтэнүүдые бүрин хангаха гэжэ оролдоно. Олон мянган нүүдэл автолавканууд, ажаһуудал хангалгын мастерскойнууд аян замда мордожо, таряа тушаалгын пунктнууд шадар шэнэ столовонууд болон буфедүүдые нээгээ.

ЭХЭ ОРОНОЙ ҺОНИН

Бүхы оромнай Металлургнуудай үдэрые тэмдэглэбэ

МОСКВА. (ТАСС). Доменщигууд, булад шудхагшадые магтан дууулаһан шүлэгүүд ба дуунууд СССР-эй ВДНХ-гай радиогоор июлиин 20-до үргэлжэ дамжуулагдажа байгаа. Металлургнуудай үдэртэ зорюулагдаһан һайндэр эндэ болоо.

Мүнөө совет хара металлурги мүнөөнэй үеын техникээр хангагдаһан арадай ажахын хүсэтэ һалбари болотороо хүгжэнхэй. Руда малтаха, кокс, ферросплав, булад соргонуудые үйлэдбэрилхэ талаар манай орон дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. 1969 ондо шэнэ заводуудые ашаглалгада оруулһанай ашаар үйлэдбэрилэгдэхэ ёһотой бүхы шэрэмэй 60 процент, буладай 80 процент гаргагдаха байна.

Үнгэтэ металлнуудые үйлэдбэрилхэ талаар Советскэ Союз дэлхэй дээрэ түрүү һуури эзэлнэ. Менделеевэй периодическа системын 72 элемент манай орондо үйлэдбэрилэн гаргагдадаг болонхой. Түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэл хахадай туршада алюмини, никель, титан, үнгэтэ металлнуудай прокат үйлэдбэрилгэ илангаяа түргөөр ургаа.

МАГНИТОГОРСК. (ТАСС). Тус хотын бүхы хүн зон ехэ бага илгаагүй Металлургнуудай үдэрые тэмдэглээ. Металлургитай холбоогүй гэр бүлые эндэ олохонь бэрхэтэй бшуу.

ВЛАДИВОСТОК. (ТАСС). Металлургнуудай үдэртэ зорюулһан арадай һайндэр Сихотэ-Алинь хадада болоо. Тетюхе, Кавалерово, Высокогорск тосхонууд болон үнгэтэ металлургиин бусад түбүүдэй хүдэлмэришэд уран һайханай самодеятельностиин концертнүүдые, спортивна мүрысөөнүүдые харaa.

Примориин металлургнууд һайндэрөө ажалай эрхим амжалтануудтайгаар угтаа.

Эршэтэ ажалай үрэ дүн

ВИТЕБСК. (ТАСС). Хибэс нэхэдэг Витебскэ комбинадай коллектив ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Энэ комбинадта ажалладаг хүдэлмэришэн бүхэн үнгэрэгшэ гурбан жэл хахадай туршада ажалайнгаа бүтээсые 24 процентээр дээшэлүүлээ.

НҮХЭД Л. И. БРЕЖНЕВ, Н. В. ПОДГОРНЫЙ ПОЛЬШЫН АРАДАЙ РЕСПУБЛИКАДА ОШОХООР МОРДОБО

Арадай Польшын 25 жэлэй ойн баяр ёһололдо хабаадахын тула Польшын хүдэлмэришэнэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй уряалаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный Варшава ошохоор июлиин 21-дэ мордоо.

СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ нүхэд Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный гэгшэдые нүхэд А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, Д. В. Устинов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев болон бусад үдэшөө.

(ТАСС).

Хоёрдохи тарилга эхилбэ

ОДЕССЭ. (ТАСС). Одесскэ областиин урда районуудай колхозууд тарилгын агрегадуудые поли дээрэ хоёрдохёо гаргажа эхилээ. Таряа хуряалгын дүүрэмсээр тэрэ талмай дээрэнь кукуруза, сорго, суданка таригдажа, силос гү, али шэмэтэ тэжээл болохо юм. Бага сагай турша соо эдеэшэхэ тусгаар сортнууд шэлэн абтаа.

Исмаильска районой мянган гектар талмай дээрэ кукуруза болон просо таригдаа. Бүхыдөө 3 мянган гектар талмайда хоёрдохёо тарилга хэхээр хараалаанхай.

ХҮДӨӨГЭЙ БАРИЛГЫЕ ХЯМДААР, ТҮРГӨӨР БҮТЭЭХ[...]

Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ капитальна барилгын бага бэшэ үүргэ дүүргэдэг байhаниинь элитэ. Партиин XXIII съезд, тэрэнhээ хойшо үнгэргэгдэhэн ЦК-гай Пленумүүд хүдөө ажахые улам сашшань хүгжөөхэ хараа замуудые заажа үгөбэ. Партиин хараалhан зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ капитальна барилгын дүүргэхэ үүргэ мүн лэ тодорхойлогдоо. Мүнөө колхоз, совхозуудай экономико хүгжэжэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин технологи нарижуулан hайжаруулха, шэнэдхэхэ арга олдобо. Мүн тиихэтэй хамта хүдөө тосхонууд, hуурин газарнуудта шэнэ барилганууд олоор бодхогдожо, тэдэнэй түхэл шарай хубилгажа байна.

Парти болон правительство барилгые зүбөөр, эрдэм ухаанай, техникын түйлалтада түшэглэн эрхилхэ тухай дахинаа заажа үгэбэ. Һаяхан абтаhан тогтоолнууд дотор капитальна hомололгын ашаг үрэ hайжаруулха тухай хэлэгдэнэ. Эдэ тогтоолнууд хүдөөгэй барилгада мүн лэ сахэ хабаатай.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөдэ барилга генеральна түсэбөөр хараалагдаhан типовой проектын ёhоор эрхилэгдэдэг болоо. Нютагуудай эрхэ хараада абтажа, типовой проектнууд зохёогдоно. Үйлэдбэриин типовой барилганууд, малай байранууд, механическа мастерскойнууд, котельнэ, зернохранилищи гэхэ мэтэ барилга проектын ёhоор бодхогдохо ёhотой.

Республикын хүдөө тосхонуудта бодхоогдожо байгаа, мүн бодхогдохо ёhотой барилгануудай проектые тусхай организацинууд зохёодог. «Бурятгражданпроект» институт, «Бурятколхозпроектын», мүн «Красноярскгипросовхозстрой» институтуудай манай эндэ hаяхан эмхидхэгдэhэн Буряадай филиал болон бусад конторонууд проект зохёожо үгэнэ.

Аймагуудай түб тосхонуудые шэнэдхэн байгуулхаар хараалагдаа. Зарим тосхонуудай генеральна түсэб зохёогдожо, баталагдаhан байна. Зарим тосхонуудай түсэб баладгаажа байhаар. Хүгжэлтын мүнөө үеын эрилтэдэ таарзма шэнэ барилга, гэр байранууд баригдажа эхилээ. Саашадаа энэ хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэжэ, болбосон түхэлтэй, гоё hайхан хүдөө тосхонууд ургаа болохо. Новосибирск городой «Сибгипросельхозстрой» институдай үзэhэн, баталhан проектын ёhоор хүдөө тосхонуудай шэнэ барилга хэгдэхэ болоо. Мүнөө Кабанск тосхоной генеральна түсэбые гэр байрануудые бариха туршалгын проектнэ Сибириин зоныи институт зохёожо байнхай. Мухар-Шэбэрэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо жэшээтэ түб тосхон баригдажа эхилээ.

Парти, правительствын тогтоолнуудые бэелүүлхын, хүдөө тосхонуудай шарай хубилгахын тула барилгые индустриальна аргаар эрхилхэ бэхи hайн баазатай болохо зорилго табигдана.

Хүдөөдэ барилга хэхэ капитальна hомололго жэл ерэхэ бүри ургажа байнхай. Манайшье республикада капитальна барилгада ехэ мүнгэн hомологдоно. Ганса энэ жэлэй туршада хүдөө тосхонуудта 30 миллион түхэригэй барилга—хабсаралгын хүдэлмэри хэгдэхэ юм. В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойе hайн бэлэдхэлтэйгээр угтахын тула хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо талаар горитой хүдэлмэри хэгдэжэ эхилээ.

«Бурятцелинстрой» трест, «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл энэ жэлдэ республикынгаа колхоз, совхозуудта 24 мянган дүрбэлжэн метрэй талмайтай гэр байра, 1736 үхибүүдэй hураха hургуулинуудые, 1600 үнеэдэй байра, 31 мянган хонидой байра гэхэ мэтэ олон барилга бодхохо түсэбтэй. Гэр барилгын, культурно-ажаhуудалай болон хүдөө ажахын ехэ барилга хүдөө тосхонуудта эрхилэгдэжэ байна. 1968—1970 онуудай хугасаада хамта дээрэ 350 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра баригдаха.

Харин хүдөө тосхонуудта барилга эрхилдэг организацинууд капитальна hомололгын мүнгэн зөөри хүсэдөөр хэрэглэжэ шаданагүй. Барилгын подрядна организацинууд—«Бурятцелинстрой» трест, Бурятмежколхозстрой» нэгэдэл, 56-дахи оньhожоруулмал колонно республикын Хүдөө ажахын министерствэhээ абтаhан барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ захилые хүсэдөөр дүүргэнэгүй.

Тиимэhээ барилга түргэнөөр, hайн шанартайгаар бодхохын тула индустриальна бэхи hайн бааза байгуулха гээшэ ехэ шухала зорилго болонхой. Хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые, томо блогуудые, модон зүйлнүүдые бүтээхэ, хирпиисэ галдан гаргаха заводуудые ойрын жэлнүүдтэ барижа, ашаглалгада тушааха хэрэгтэй. Харин хүдөөгэй барилгын индустриальна бааза байгуулха асуудал нобшо удаанаар шиидхэгдэнэ. Энээнииe «Бурятцелинстрой» трестын жэшээ дээрэhээ хаража болоно.

Тус трестын дүүргэдэг ажал hүүлэй табан жэл соо хоёр дахин шахуу ехэ болоо. Харин энэ үедэ барилгада хабсаргамал зүйлнүүдые хэрэглэлгэ дээшэлээгүй байха юм. Трестын эрхилдэг бүхы барилгада хабсаргамал зүйлнүүд оройдоо 9.6 процент эзэлнэ. Иимэ байдал юунhээ тохёолдоноб гэхэдэ, томо блогуудые, хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ бааза хүдөө нютагуудта үгы байhаар.

КПСС-эй обком, республикын Министрнүүдэй Совет хүдөөгэй барилгын организацинуудые бэхижүүлхэ, өөрын hайн баазатай болгохо талаар хэмжээ абаhан юм. Энээнэй ашаар «Бурятцелинстрой» трестын бааза болохо хэдэн комбинат, завод хүдөө тосхонуудта баригдажа байна. Жэлдээ 3,2 мянган кубометр хабсаргамал зүйлнүүдые бүтээхэ заводтой, мүн модо хюрөөдэхэ, дархалалгын цехтэй комплексын барилга Хоридо дүүргэгдэхэ болоо. Тус завод хонидой, үнеэдэй байра барилгада хэрэглэгдэхэ хабсаргамал зүйлнүүдые, түмэр-бетон рама мэтые бүтээхэ юм.

Зэдын үйлэдбэриин бааза 1969 ондо дүүргэгдэхээр хараалагдаа. Жэл соо 6,8 мянган кубометр хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ шадалтай цех, бетон холисо хэхэ узел, туhалбариин хүдэлмэри хэхэ цехүүд эндэ баригдажа байна. Баазын хүдэлжэ эхилхэдэ, 2—4 байратай гэрнүүдэй перлитбетон томо блогууд бүтээгдэхэ болоно. Тус баазые трестын 569-дахи оньhожоруулмал нүүдэл колонно бодхожо байнхай.

Республикын хойто зүгэй аймагуудта барилга индустриальна аргаар бодхохын тула 5.0 мянган кубометр түмэр-бетон зүйлнүүдые, 8000 дүрбэлжэн метр арболит плита үйлэдбэрилхэ шадалтай бааза Хужамхаанда баригдажа байhаар.

«Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй үйлэдбэриин баазанууд байгуулагдажа эхилээ. Тэрэнэй түбэй бааза Улаан-Үдэдэ бодхогдохо. Бэшүүр тосхондо хирпиисын завод баригдажа захалаа. Хирпиисэ галдан гаргаха багахан заводууд үшөө хэдэн газарта баригдаха юм.

Үйлэдбэриин эдэ баазануудай ашаглалгада тушаагдахада, хүдөөгэй барилга хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдээр, перлитбетон плитануудаар, ондоошье материалаар хангагдаха. Тиигэжэ барилгада элдэб материал хэрэглэхэ, түргэнөөр, хямдаар бариха зорилго шиидхэгдэхэ ушартай.

Харин мүнөө баригдажа байгаа үйлэдбэриин баазанууд хүдөө тосхонуудта барилга эрхилхэ бүхы эрилтэ, хэрэглэмжэ хангажа шадахагүй, тиимэhээ хүдөөгэй барилгын организацинуудые бэхижүүлхэ, индустриальна баазаар хангаха хүдэлмэри саашадаа үргэлжэлүүлэгдэхэ. Ерэхэ табан жэлэй туршада хүдөө тосхонуудта барилга-хабсаралгын бүри ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй байhые хараала абан, үйлэдбэриин баазануудые байгуулха асуудал шиидхэгдэжэ байна.

1975 он болотор «Бурятцелинстрой» трестын дүүргэхэ ёhотой барилга-хабсаралгын хүдэлмэри мүнөө үеынхиhөө хоёр дахин ехэ болохо. «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй түсэб 1969 онойхитой сасуулхада аяар дүрбэ дахин ургахаар багсаагдана. Иимэ ехэ барилга-хабсаралгын ажал хэхын тула индустриальна ёhотой бааза байгуулха, барилгын шэнэ материал хэрэглэхэ шухала. Тиимэhээ мүнөө үйлэдбэриин баазануудые бариха проект зохёогдожо байна. «Гипросельхозпромой» Киевскэ филиал «Бурятцелинстрой» трестын ба[...]

генеральна түсэб зо[...] сэбэй ёhоор трест [...] дустриальна баазата[...] түршала 40 мянган [...] бетон зүйлнүүдые бү[...] мянган кубометр пе[...] вод, 100 мянган ку[...] хубхылгэмэл перли[...] цех баригдахаар ха[...] үйлэдбэриин техниче[...] хэхэ управлениин ба[...] рэлгэ, механизмууды[...] баазанууд баригдаха [...]

Ханын шэнэ мате[...] саргамал түмэр бето[...] томо панель, блогуу[...] лэдбэриин бааза бай[...] хэхэ гээшэ мүнөө үе[...] тэ болонхой. Иимэ б[...] hанай үндэhэ hуури [...] барилга түргэнөөр, h[...] гаар бүтээхэ зорилго[...] Мүн хабсаргамал зү[...] никэ, механизмуудые [...] лэхэдэ, барилгын өөр[...] руулагдаха болоно.

Барилгын индуст[...] байгуулhанай ашаар [...] нуудые шэнэдхэн ба[...] КПСС-эй XXIII съезд[...] риие болото дээрэнь [...] хангагдаха байна.

В. [...]
КПСС-эй обкомой [...]

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй материалнуудые Буряадай ажалшад үргэнөөр шудалжа байна. Хаа хаанагүй үнгэрhэн партийна эдэбхитэдэй суглаанда хабаадагшад энэ Пленумэй материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалха зорилго табяад, лектор, агитаторнууд ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа эхилэнхэй.

Зэдын молибден-вольфрамай комбинадай хүдэлмэришэд июниин Пленумэй материалнуудые шудалжа эхилээ. Мүнөө үедэ цех, бригада бүхэндэ газетэ уншалга үнгэргэгдэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: молибден-вольфрамай комбинадай механическа цехэй хүдэлмэришэдтэ цехэй начальник К. С. Фролов июниин Пленумэй материалнуудые уншажа байна.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

БЭРХЭШЭЭЛНҮҮДЫЕ ДАБАН...

Хура бороогүй, ган гасуур болоҗо, ойн баярай урда тээхи социалис мүрысөөндэ абаhан уялгаяа бэелүүлхэдэнь аймагай малшадта олон бэрхэшээлнүүд ушарба. Тэдэ бэрхэшээлнүүдые дабан гаража, аймагай колхоз, совхозуудай олохон малшад hү hааляа алданагүй, адуулжа байhан малайнгаа шэгнүүр горитой нэмээнэ.

«Авангард» совхозой Алтаһын-Адагай hү hаалиин фермын малшад жэлэй эхинhээ хойшо үнеэн бүриhөө 1340 литр hү hаажа, бултанhаа түрүүлжэ ябана. Тэрэ тоодо июнь hарада эдэнэр үнеэн бүриhөө 317 килограмм hү hаажа шадаа.

Мүн «Заганский» колхозой Шэнэ-Заганай, «Искра» колхозой Новостройкын фермын коллективүүд сагай уларилай бэрхэшээлнүүдые оролдосотой ажалаараа дабан гаража, hү hааляа дээшэлүүлнэ. Эндэхи малшад үнеэдээ үдэр hүнигүй бэлшээхэытээ хажуугаар, тэдэндээ гидролизно аргаар бүйлүүлhэн hолоомо үгэлсэнэ.

Мал адуулагшад, hаалишад булта эбтэй эетэйгээр ажаллажа, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаhан уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэжэ оролдоно. Мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ «Авангард» совхозой hаалишад Ц-Д. Улзытуева Г. Ирдынеева, М. Бударева, Г. Дашиева, Ц. Гыденова, Суулгын совхозой—Г. Цыденова, «Одон» совхозой—А. Оленникова, Г. Юзик, «Забайкалец» колхозой—С. Фетисова, А. Кобылкина, «Эрдэм» совхозой—М. Дымбрылова, М. Корнакова болон бусад ажалай ульгэр жэшээ харуулна. Эдэнэр үнеэн бүриhөө сүүдхэдэ 8—10 килограмм hү hаана.

Һаяхан КПСС-эй райком, аймгүйсэдком hү, мяха абалгаар социалис мүрысөөнэй дүн согсолоод, дамжуулгын Улаан туг Суулгын совхоздо (директор Л. Цыренов, парткомой секретарь А. Плюснин) барюулаа. Энэ совхозой малшад июнь hарада үнеэн бүриhөө 205 килограмм hү hааhан гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиhөө 30 килограммаар дээшэлүүлhэн байха юм.

Һаалиин фермэнүүдэй дундаhаа дамжуулгын Улаан туг «Авангард» совхозой Алтаhын-Адагай фермын коллективтэ олгогдоо. Эдэнэр июнь hарада hү hааха түсэбөө 104 процент дүүргэжэ шадаа.

Мяха абалгаар дамжуулгын Улаан тугта Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз (колхозой түрүүлэгшэ С. Устинов, парторганизациин секретарь В. Козлов) хүртөө. Энэ колхоз 2-дохи кварталда мяха абаха түсэбөө 163,8 процент дүүргээ гэхэ гү, али 1-дэхи кварталайхиhаа хоёр дахин ехэ мяха абаhан байна.

Улаан туг мүн «Родина» колхозой гахайн фермын коллективтэ (фермые даагша Ц. Доржиев) барюулагдаа. Эдэнэр ехэ гахай бүриhөө 8 поршоонхо түлжүүлжэ, гахайн шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 380 граммаар нэмээhэн.

Июнь hарада үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүр сүүдхэдэ 910—910 граммаар нэмээhэн «Коммунизм» колхозой үхэршэдэй бригада (бригадир Н. Белозеров) хоёрдохи hуури эзэлжэ, мүнгэн шанда хүртөө.

Теэд эдэ амжалтануудаараа hанаагаа амарха ямаршье баримта байхагүй. Жэлэй хоёрдохи хахадта шиидхэхэ зорилгонууд ехэ. Гүрэндэ 47 мянган центнер hү, 36 мянган центнер мяха, 400 мянган үндэгэ, 4 мянган центнер ноохо худалдаха, тушааха хэрэгтэй. Аймагай малшад жэлэй түрүүшын хахадта түйлаhан амжалтануудаа улам арьбадхажа, урдаа табигдаhан зорилгонуудаа хүсэдөөр шиидхэхэ бээзэ гэжэ найдагдана.

Г. ЩЕПИН.

Мухар-Шэбэр.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

АЗЕРБАЙДЖАН. «Азморнефтестрой» трестын монтажнигууд эдэ воротануудые бүтээгээ. Энэ воротагаар Каспиин далайн суднанууд гаража орожо байдаг юм.

ТАСС-ай фото.

МОСКВА. К. Марксын, Ф. Энгельсын музей соо Коммунис интернационалай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан выставкэ нээгдэнхэй. Коминтернын конгрессүүдэй документнүүд, элдэб компартинуудай материалнууд, плакат болон фото-зурагууд, конгрессэй делегадуудай мандатнууд эндэ табигданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: выставкын зал соо.

ТАСС-ай фото.

ХҮРШЭНЭРЭЙ ҺОНИН

ОЧЕРК

ТАЛЫН ЭЭЭ[...]

...Тэрэ шуургата hүни газар дайдые саhан хүнжэлөөр хушажал, хушажал байгаа hэн. Хамтын байрада байhан хани басагад үгэ дуугаа хуряанхай, үни хада зөөлэн бүхэдэ» диилдэнхэй хурхиралдан байhан үе. Гансал Хандын үргэhэн хүрэнэгүй: «Эжымни мянга шахуу хонидые гансаараа харууhална даа. Абамниишье ехэ туhалжа шадахаяа болибо гээшэ—нюдэниинь бүри муудаа. Шаналмаар байна даа, баарhан. Туhалха хүниие эльгээгээ гээшэ гү, үгы гү,—бү мэдэ. Теэд колхоздомнай тиимэ элбэг зоншье үгы ааб даа. Баарhан, абамни... Нэгэтэ манай hургуулида танилсе урихадань, Баруун Шэбьеэдэ «Улаан Ажал» гэжэ түрүүшын колхоз байгуулалсаhанаа хөөрөө бэлэйт. Баhа үшөө анзаhанда тэмээ хүллөөд газар хахалhан тухайгаа хөөрөө бэлэйт. Тиихэ үедэ Агын буряадуул таряан ажал эрхилдэггүй, гансал малаа дахаад ябадаг hэн ааб даа.

Бидэ амаа ангайлдаад лэ шагнажа hуугаа hэмди. Мүнөө оньhон техникээр баян колхоздо байгаад, түрүүшын үедэ тэмээгээр газар хахалhан юм гэжэ хаанаhаа мэдэхэбибди даа. Энеэдэтэй юм аагү... Гансал эжиишэной ажалые машина техникээр hэльбэхын аргагүй байhаниинь гэмшэмээр. Булта хүнэй хүсөөр, хүнэй гараар хэгдэдэг ажал ха юм даа. Хайратайл байнаш даа, эжымни...

Харин абамни удангүй харахаяа болихо болоо hаа, гайтайл байна даа. Арбадахияа дүүргэhүү даа—институт ошохоб. Врач болоҗо ерээд, абамни, нюдыетнай аргалжашье болохоб. Бага хүлеэгыт даа»,—гэжэ шэбшэнэ.

Энэ үедэ хэншьеб үүдэ тоншобо. Иимэ орой сагта hургуулиин хүүгэдэй байрада хэн тоншобо гээшэб? Дулаан унтариhаа бодохо дуран хүрэнэгүй. Теэд үүдэ тоншожо hаланагүй. Лаб шухала хэрэгтэй байгаа ёhотой.

Хэншьеб үүдэнэй саана Хандые асууба.

— Би байнаб, ямар хэрэгтэй hэмта?—гээд Ханда асууба.

— Абашни захюулаа, гэртээ харижа ерэхэ болобош...

* * *

Батомүнхэ ахайн нюдэн бүрүүлтэ бүрүүлтэhээр, харахаяа болёо. Гэбэшье, басаганайнгаа ерэhэндэ баясан, hуралсан, байдал тухайнь асууна. Оро бараа дамжан иишэ тиишээ ябаадшье туршана.

Ханда гэртээ хэдэн хоногто байгаад, удангүй hургуулиингаа байраhаа хубсаhа хунараа абаад, багшанартаашье дуулгангүй hөөргөө, гэртээ хүрэжэ ерэбэ. Эжыньшье басагаяа буруушаабагүй: хонидой хурьгалха сагшье дүтэлэнхэй, туhалха хүн аргагүй шухала болоод байгаа ха юм.

Нэгэтэ Батамүнхэда тэрэнэй хуушанай нүхэр, хореод жэлдэ колхозой түрүүлэгшээр хүдэлhэн Гэлэг Эрдынеев хүрэжэ ерэбэ. Гэлэг аха hүбэлгэн ухаатай, урагшаа хүн юм. Нэгэ үедэ ВЦИК-гай гэшүүнээр hунгагдаhан, юумэ хараhан, үзэhэн хүн даа.

Гэлэг аха үшөө гэртэ орожо үрдеэдүй ябатараа тээ тэндэ тэжээлэй дабhа тараажа ябаhан Хандые хаража хархёод, hоёо hахалаа халта эмирээд асууба:

— Амаралтада ерээ гүш?

— Үгы, hургуулияа орхихом гээшэ ха.

Гэлэг аха сухалтай нюдөөр нэгэ харажархёод, hэеы гэр шэглэн алхалба.

Гэлэг Эрдынеевич сайлажа hууха зуураа, үни холын hониинуудаа Батамүнхэ ахатай хөөрэлдэнэ, хүхилдэнэ, энеэлдэнэ. Колхозой түрүүлэгшэ байхадаа үзэг бэшэг мэдэхэгүй hэн туладаа элдэб документнүүдтэ гараа табихын оронда эрхы хургаа бэхэдээд тарааха үгэдэг байhан тухайгаа Гэлэг хөөрэжэ, эльгэ хатан энеэлдэнэ. Һүүлдэнь Гэлэг Эрдынеевич зоннооо нюусаар hүниндөө багша Цэдэш Дылыкжамсында ошожо гараа табижа шадаха болотороо үзэг бэшэгтэ hураа hэн ха. Тэрэ гэнтэ:

— Батамүнхэ, эрхим баян—эрдэм бэлиг, дунда баян—үрэ хүүгэд, адаг баян—адууhа мал гэдэг бэлэй гү?—гээд мэхэтэйгээр, тамхи жажалха мүртөө асуугаад абаба.

— Тиимэ гээшэ hэн бэд даа,—гээд Батамүнхэ ахай гайхаба,—юундэ энээниие лаблабаш?

— Юундэ, юундэ... Хандатнай hураха ёhотой, арбадахияа дүүргэд нэгэ захатые бүтээгээд байхадаа янаб юрэдөө. Муу бэшээр hурадаг гэжэ дуулагшаб. Тиихэдэ туhа хэрэгтэй hаань, үглөөдэр түрүүлэгшэдэ хэлүүжэм, хүниие эльгээхэ бээзэ. Юрэдөө, Ханда hургуулияа сүм дүүргэг лэ.

...Ханда hургуулияа амжалтатай дүүргээ hэн.

Шэнэхэн аттестат абаад, Ханда түрэл Зугаалайгаа бусажа ябаба. Автобус соо хүлөө табиха газар үгы—хүнүүд дүүрэн. Ханда хүл дээрээ зогсонхой, hургуулияа дүүргэhэндээ аргагүй баяртай, шалахаяашье мэдэнэгүй хэбэртэй. Гэртээ яаран ороходонь абань басаганайнгаа түнтүү, хасарнуудые үнсэн таалаад:

— Бэрхэш даа, басагамни,—гэжэ хэлэхэ.

Хандын хажууда ама халамгай хоёр наhажаал үбгэд ехэл бардамаар үни холынгоо, залуугайнгаа юумэнүүдые хурга тоолон хөөрэлдэнэ.

— Һанана гүш, ямархнаар ёохор наададаг гээшэ hэмбибди? Мүнөөнэй залуушуул ёохордохо гээшые мэдэхэгүй байхал даа,—гээд нэгэниинь хэлэнэ.

— Мүнөөнэйшни залуушуул гэжэ тиимэ болошоол даа,—гээд нүгөөдэнь тархяа hэжэрнэ,—эдэшни эрдэм хэбэбди гэhэн бэеэрээ город, город гэлдээд гүйлдэдэг шэнги агшал. Эндэ бидэнэй, эхэ эсэгэнэрэйнгээ, хэрэгые хэн саашань үргэлжэлүүлхэ гээшэб? Нютаг бүхэндэ мантан томо культурын ордонууд! Малайнь тоо тоолоҗо барахагүйш. Ши бидэ хоёрой үхэхэдэ хэн ажаллаха болол тойб даа. О-ох, залуушуул, залуушуул! Ажал гэхэдэ атагад гэжэ ябадагынь ямар гомдолтойб!

«Худалаар бү хэлыт!—гээд Хандын hүхирдэhэн хүрэнэ, хоронниинь бусалана,—худалаар! Бултадаа тэрьедэнэ бэшэл!»

— Булта доктор, багша, инженер болохоёо дугташанад лэ! Хэн хони адуулха, трактор жолоодохо, үнеэ hааха юм? Хэн, хэлэлши, үеэлэ!

Колхозой түбэй hууринда Хандые колхозой түрүүлэгшэ Ринчин Раднаев харамсаараа баяртай дулаанаар угтан, гарыень шанга адхаба:

— Амаршалнаб, hургуулияа дүүргэhэндэш. Мүнөө одоол институдта орохо аргатай болобо гээшэш. Һайн лэ гээшэ, hайн. Конторо ерээрэй, шамда үнэмшэлгэ бэшэжэ үгэхэбди. Сакмандашье, нооhо хайшалалгадашье, үбhэндэшье бэрхээр ябалсадаг гээшэ hэн бээзэш даа.

Удаань Ханда сэсэгэй залаагаар hалбарhан талаараа алхалан, ая гангын аятайхан үнэрөөр амилан, сэдьхэл сэнгүү, сээжэ дүүрэн ябаа hэн. Тэрэнэй гүнгэнэн дууланан дуратай дуунай аялга талын булжамуурай аялгатай нэгэдэн, тала губээ дээгүүр таран ниидэнэ.

Зуhаландаа гаранхай аба эжынь hэхээтэй хаяатай hэеы гэрэйнгээ үүдэндэ басагаяа угтан, урма сэдьхэлээ билтаруулан байгаа бэлэй.

Үглөөдэрынь Ханда Зугаалай hуурин ерэжэ, колхозой түрүүлэгшэдэ оробо.

— Ринчин Раднаевич, колхоздоо үлэхэмни,—гээд тэрэ хэлэбэ,—эжытээ хони харалсахам...

* * *

Хонишодой ажал хүдэлмэри ямар юм гэжэ мэдэхэ гүт? Илангаяа түрэхэ хонидой? Хэрбээ мэдэхэгүй hаа...

Тала нютагыемнай дээрэhээ хараад туршагты. Теннисэ ракеткын шара альган шэнги тэгшэ аад, түбылдэн монсойhон хада гүбээхэнүүд хаа хаанагүй харагдана. Таламнай хуудан салуушье, шэрүүншье абари зантай ааб даа. Энэмнай зүгөөр бидэниие тэжээжэ тэдхэжэ байhан хүйhэн холбоо нютагнай гээшэ. Энэмнай ургаса ногоо үгэнэ, уhа голоор уидалуулнэ, үхэр малыемнай үнэржүүлнэ. Энэмнай—хуудам салуу, шэрүүншье абари зантай hаа, ажалша бэрхэ эзэнэртээ анханhаа энэрхы дулаан, эльгэ нимгэнтэй юм даа. Таладамнай ажалша бэрхэ хүнүүд олоншье, тэдэнэй урдаа хараха, х[...] тоологдохо хүнүү[...] болоно.

Хонишод өөhэд[...] нуудые жэлэй дүрб[...] бэлшээридэ шуурга [...] нойтон—хамаагүй [...] даг. Үшөө тэдээндэ [...] харин түрэлгын эх[...] нойргүй hабандажа, [...] гадые гээлтэгүй аба[...] хэды шэнээн хүшэр [...] hүнинүүдые үнгэргэ[...]

Түрүүшынгээ жэл[...] дэлхэ зуураа Ханда [...] нилээд бэрхэшээлн[...] нюураараа ушарhан [...] Хандада эжынь ех[...] заабари зүбшэл үгэ[...] ааб даа. Гэбэшье н[...] ушарые Ханда мар[...]

Үглөөнhөө эхилээд [...] тай байгаа. Һэеы г[...] гараhан сэнхирхэн [...] өөдөө шэглэн гараха[...] дана. Һалхигүй hэмд[...] хүрэhөөр ойлгохоор. [...] уларил тиимэ түргэн[...] юм гэжэ балай эти[...] Ханда, ехэнүүд үүл[...] рэн суглархада ой[...] hэн.

Үглөөгүүр Хандын [...] дуутараагүй байгаа:

— Басаган, юрэдөө[...] ни шархирна. Шуу[...] магад. Хонидоо холу[...] лаарай. Угайдhаа эж[...] олоҗо центр ошобо... [...] ла дайда бүүдэгэр б[...] раншье харагдахаа[...] Гэнтэ эмээлhээ хал[...] hалхин хүрилгөөтэн [...] ганшье эхилшэбэ даа. [...] гэн хонидоо буусада[...] хааха гээшэб. Зүг ш[...] даха юм бэшэ. Хонид[...] ябаха юм бэшэ. Яаха [...]

Ханда моринhоо бу[...] ургынгаа гүйбаар ш[...] туршана, хэбтэhэн хо[...] хоожо ябаад бага-баг[...] роолгоно. Хайшаа ош[...] наа мэдэхын аргагү[...] нюдэ балай, саhа шу[...] бажал, шабажал бай[...] буугай hүрэхэ дуулда[...] даа Хандын абань хаа[...] мэдүүлхын тэмдэг үгэ[...] Тиигэжэ, буугай hүрэ[...] ряад ябаhаар буусая[...] таяа хамhажа арай ш[...] доо хорёодонь хаагаа[...] наагаа амараагүй, ха[...] hүниндөө хонидоо хүл[...] раахагүйн тула хүл да[...] жа үнгэрөө hэн.

* * *

Агын талада урда[...] гы ажалшад олон юм[...] нэгэн Ханда Батомүн[...] болоно. Ёhотойл талы[...] нэрлэхэдэ алдуу боло[...] үедэ арбан наиматай [...] шодоор хүдэлэе гэhэн [...] Шэтын областиин ком[...] луушуулда хэhэн юм. [...] Хандын уряае дэмжэ[...] болоҗо ошоhон, мүнөө [...] гаад үетэнниинь мэдэ[...] болонхой, эрхим hайн[...] байнхай.

Мүн баhа Хаадын [...] бүүн Володя Жамьяно[...] дэмжэн, баhал хонин[...] Мүнөө Володя Ханда[...] hамган болонхой.

Арбан жэлэй саана [...] най Ханда Батомункуе[...] Улаан Тугай ордено[...] мүн баhа округой ко[...] тэрэниие Ленинскэ [...] XIV съездын делегад[...] hан байна.

Мүнөө Ханда Воло[...] коммунистнууд. Шэты[...] конференци дээрэ Во[...] новые КПСС-эй XXI[...] делегадаар hунгаhан ба[...]

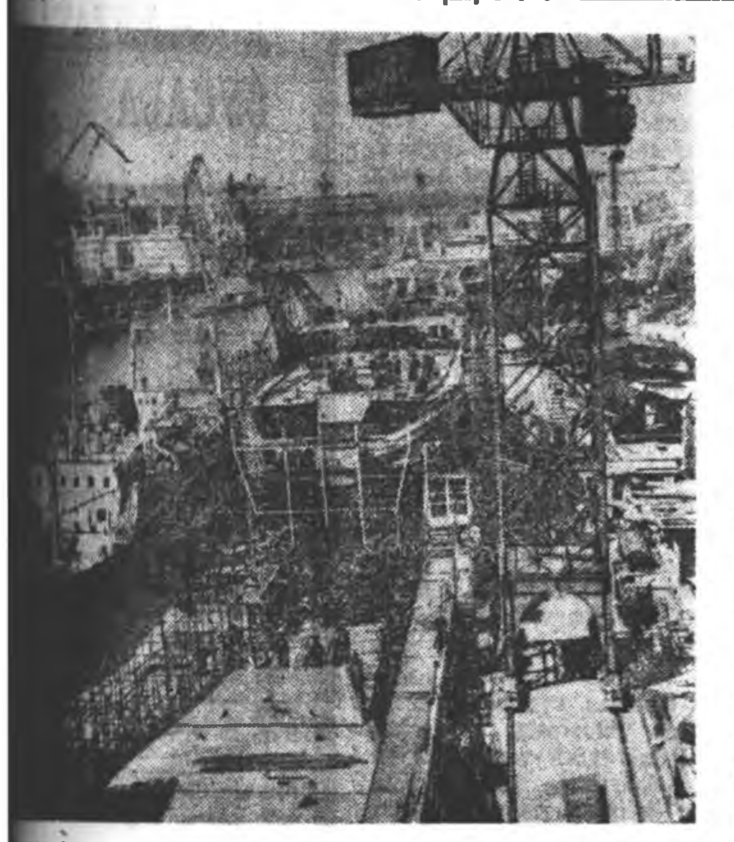
Иимэ бүлэ ха юм да[...] бүлэ, эрдэмдэшье hура[...] гэхэдэ, хоюулаа хүдөө [...] ститутда заочноор [...] Һаяхан Володине колх[...] дой фермые даагшаар [...] Мүнөө тэрэнэй мэд[...] мянга шахуу хонин на[...] хай. Нэгэ үгөөр хэлэб[...] ноймнай хэлсэдэг гу[...] Ханда Владимир хоёрто[...] шэбэн гээшэл.

Таламнай иимэл даа! [...] шуул манай Ага нютаг[...] даг, ажаллажа байдаг! [...]

С. [...]

Ага.

Ленинэй нэрэмжэтэ ко[...]

...ын Арадай Республика. Судна бүтээлгын промышленность ...дай засагай жэлнүүдтэ байгуулагдаһан индустриин шэнэ ...үдай нэгэн юм. Гданьск хотодо энэнэй урда тээ загаһа-... катернууд болон онгосонуудые бүтээдэг һаа. мүнөө дэл-... бүтээлгын хэмжээндэ хүрэхэ корабльнуудые эндэ хэдэг ...саһан 1969 ондо гурбан хотын верфьнүүдтэ худалдаа най-...олон загаһа барилгын 62 судна бүтээгдэжэ гаргагдаха юм.

...АГ ДЭЭРЭ: гданьска .верфь дээрэ.

..., Берлин хото. Үндэр гэгшын телевизионно башни эндэ ба-... байна. Республикын хорин жэлэй ой болотор энэ башни ...

ТАСС-ай фото.

...ЭН ...ДЬХЭЛҺЭЭ

...р набтаршаг, хүрэбтэр ...олһон нюдэтэй, дун-...ай эхэнэр үүдээр ...э тойроод, газетэ жур-...е уншажа һууһан ухи-... урихаһаар мэндэшэлэл-...жэ ябаһан дэгэлээ тай-...жархёод, тэбхэрхэн ...о саана яралтай оню-...ба. Энэмнай үхибүүдэй ...н нүхэр, найдамтай ...ль, ерээдүйнь холые ...сажэ үгэдэг хүн.

... Дмитриевна,—гэжэ ...н үһэтэй, бүлсагархан ... басаган хандаба.

...р асуудалтайш?—гэжэ ...ль асууба.

...ар һонин ном уншаа ...жатай гээшэб? Энэ уншажа дүүргэбэлби. «Ви-...ев һургуулидаа ба гэр-...жэ Косовой ном уншаа ..., Валя?

...гы. Дуулаа һэм,—гэбэ.

...гэбэл энэ ном унша. ...60 наһанайнь ой тэмдэг-...й. Яһала һонин ном, ун-...ай конференци үнгэргэхэ-...алсахаш,—гэжэ Нина ...агай дурадхахада, ... басагамнай арсалгүй ...оё һайханаар шэмэглэг-...азарыень хараһаар гара-...бо.

... энэ хөөрэлдөө хажуу ... шагнажа байхадаа, Ни-...риевнатай нэгэтэ үрэл ... хөөрэлдэһэнөө һанаандаа ...о. Библиотекээ һаяхан ... байгаа һэн. Ехэл һанаа-...ги һууба. Минии асуу-...лсангүй, хөөрэжэ ороо бэ-...

...н. гэшэ үгэ дууламгай, ...р, ном уншаха угаа дура-...ун байһан юм. Теэд ...шэлжэ, мүнөө хэбтэриин ... Мүнөөдөө лажашье ту-...ргам угы байна. Үбшэ-...үнэ үбшэн. Зүрхэнтэнь ... түлхюур бэдэрнэб. Теэд ... шаданагүйб.

...дэ уулзахадаа. тад ондоо ...хой байгаа һэн. Нюдэ-...рэлтэнги, ямаршьеб баяр ...ээр халинги.

...ноохи хүбүүмни эдэгэжэ ... Зургаалахида сүг һурадаг ...ь ходо ерэнэ. Биишье ябажа байдагбы. Үльгэр түүхэ хөөрэжэ үгэхэдэ, хэмгүй дуратай шагнадаг,—гэжэ эдир нүхэрэйнгөө эдэгэжэ байһанда, зүрхэндэнь одоол түлхюур оложо эхилһэндэа баясан, ямаршьеб доторой гүнзэгы мэдэрэлдэ эзэлэгдэнги хөөрөө һэн.

Нүхэр Коротаева Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй үхибүүдэй библиотекые даагшаар хүдэлжэ эхилһээр табан жэл болохоёо байна. Энэ үе соо тэрэ эндэхи үхибүүдэй дура эрмэлзэлые татажа шадаа. Үхибүүд тон һонюуша байдаг. Тэдэнтэй хүдэлхэнь һонингшье, харюусалгатайшье. Хараһан, үзэһэнөө нюужа шададагтүй, зүрхэниинь хамаг һай һайхан юумэнтэ хододоо сэлеэтэй байдаг шуу. Нэгэ үгэ буруугаар гү, али хатуугаар хэлэжэрхибэл, тэдэнэй үнжэгэн зүрхэн хүрэһөөр гомдошохол. Нина Дмитриевна үхибүүдэй абари зан, сэдьхэлэйнь хүдэлөөсые һайса мэдэдэг. Тиимэһээ зүрхэндэнь таараха түлхюур бэлэхэнээр оложо шададаг лэ. һурагшадай батшанартай холбоотой байдагынь ехэ туһатай. Юугээр һонирходогынь, ямар хүсэлтэйень уридшалан мэдээд байхада, хэзээдэшье хэрэгтэй бшуу.

Нина Дмитриевна дүй дүршэл ехэтэй библиотекарь гэжэ тоотой. Арбан жэлэй туршада таһалгаряагүй библиотекарээр хүдэлжэ байнхай. Библиотекарь болохо анханһаа дуратай һэн. Уран һайханай ном угаа һонирхожо уншадаг. эрдэм бэлигээ дээшэлүүлхые оролдожо ябадаг байһан. Библиотекариин нэгэ жэлэй курса дүүргээд, хүдөөдэ библиотекареэр хүдэлжэ байхадаа, заочноор һуралсадаг һэн. Эгээн хүшэр хүндэ газарта тэрэниие эльгээхэдэнь, нэгэтэшье арсажа, эльгээсэ тэбэрижэ байнгүй. үзүүлһэн этитэлыень үндэрөөр харюулдаг заншалтай һэн.

Туранда, Зүүн Морилдо шэнэ библиотекэ нээгдэхэ болоходонь, тэрэниие тиишэлэ нэн түрүүн эльгээгээ. Тэдэ библиотекэнүүдтэ мүнөө хэдэ мянган ном тоологлоно

Нина Дмитриевна үхибүүдэй дунда ходо һони һонин номуудаар конференци үнгэргэдэг, суута уран зохёолшодой гү, али уран зураашадай ехэ ойн гүйсэхадэ, ном, зурагуудаарнь выставкэнүүдые үнгэргэдэг. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, нүхэр Коротаева хэзээдэшье амгалан һуужа шададаггүй, амжалта тээшэ эрмэлзэн ябагшадай нэгэн.

Б. НИМАЕВ.

АМТАТАЙ ХООЛ БЭЛДЭГШЭД

Ами бүтэмэ халуун наран аажа, автобусой сонхын нээлгээтээшье һаа, бууралһан тэмдэг үзүүлнэгүй. Далаад модоной зайда ябажа, үндаяа хүрэд гэһэн наһажаал хоёр эхэнэрэй хоорондоо хөөрэлдэхыень һонишоон шагнагдаа һэн.

— Аргадамнай одоошье дүтэлбэ даа. Столоводонь орожо ундаяа харяагаад гарая,—гэжэ нэгэнэйнгээ хандахада нүгөөдэнь тодожо абаад:—Ороё, ороё. Бууза эдижэ гарахабди. Ехэл һайнаар бууза хэдэг,—гэжэ дуратайгаар зүбшөөбэ.

Эгээл үдын хоол барилгын үе һэн. Бууза бариха, ундаа харяаха гэжэ бишье бодобоб. Столово соо эдеэлхээ ороошод олохон байба. Һаяхан болгогдоһон бууза абаха дуратайшуул олон. Нээрээшье яһала һайнаар бууза хэдэгынь элирбэ. Харгыда ябаһан зоншье һайшаагаа. Энэмнай Баргажанай аймагай Хара модоной совхозрабкоопой мэдэлэй столово гээшэ. Тус столово тухай бага зэргэ дэлгэрэнгыгээр тогтон хэлэхэ дуран хүрэгдэнэ.

Дутагдалынь. Гэрынь даншье һаа багахан. Уйтан сонхонуудтай, үбэлэй сагта ульһагүй хүйтэн, зунай халуунда амидама бүгшэм, вентилятор оруулагдаагүй. Менюнь баян бэшэ. Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй хомор дээрэһээ һай һайн блюдэнүүдые таһалгарлагүй бэлдэхын аргагүй. Тусхай курс гү, али һургуули дүүргэһэн мэргэжэлтэд үгы.

Гэбэшье энэ столово яһала һайн столовонуудай тоодо үнинэй ородог. Хүдэлмэридөө түйлаһан амжалтыень арсашагүй ааб даа. Теэд яагаад иимэ амжалта түйланаб? Тогтожо харая. Һара бүри түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэнэ. Апрель һарада —170, май һарада —143 процент хүрэтэр түсэбөө дүүргэһэн байха юм. Түрүүшын кварталай түсэбые 100,7 процент дүүргэжэ шадаа.

Нэн түрүүн Анфиса Васильевна Степанова тухай һайшаалай үгэнүүдые хэлэхээр. Энэ нүхэрнай тус столоводо 7 жэлэй туршада таһалгаряагүй хүдэлжэ байнхай. Тусхай курсада һураагүй. Тиигэбэшье шэмэтэй, амтатай эдеэ бэлдэхэ талаар нилээдгүй баян дүй дүршэлтэй болонхой. Нүхэр Степанова түрүүшын үедэ дүршэлгүйдэжэ, ехэл ядалсагша һэм гэжэ мэдүүлнэ. Теэд оролдоһон хүн хэзээдэшье һанаһанаа абажал һаладаг шуу. Бэрхэ эдеэшэн болохо гэһэн хүсэлөө бэелүүлжэл һалаа. Хүн зоной оруулһан багаханшье гомдолой хажуугаар нюдэеэ анижа гараагүй. Үдэрһөө үдэртэ тэрэнэй хэһэн эдеэн шэмэтэй болодог байһан. Ямаршье блюдэ бэлдэхэдээ ехэ оролдолго гаргадаг. Жэшээнь, бууза хэхын тула хэршэгдэһэн мяхандаа хэды шэнээн дабһа, перец, һү, мангир, өөхэ хэхэеэ тэрэ өөрынгөө табан хургандал мэдэдэг. Эгээл тиимэһээнь хүн бүхэнэй амтархан эдимэ бууза үдэр бүхэндэ бэлдэгдэнэ бшуу. Щи, лабшаатай шүлэн, бульон, гуляш, солянка, котлет, биточко, сай, компот, кисель — эдэ бүгэдэ эдеэ хоол мүнөөдөө бэлдэгдэнэ. Теэд алинииньшье абажа эдихэдэ амтархама шэмэтэй.

Тус столоводо хамта дүрбэн хүн хүдэлдэг. Коллективынь эбтэй эетэй. Хайшан гэжэ шэмэтэй эдеэ бэлдэхэ тухайгаа тэдэнэр хоорондоо ходо зүбшэжэ, бэе бэедээ туһалалсажа байдаг.

Мария Базаровна Иерчаткина дүрбэн жэлэй туршада буфедтэ хүдэлжэ байнхай. Урин налагай хандасатай энэ эхэнэр иигэжэ мэдүүлээ һэн:

— Хүн бүхэмнай һайхан эдеэ бэлдэхын түлөө оролдодог. Столово соогоо үргэлжэ арюун сэбэр байлгадагбди. Зонтой хэзээдэшье үгээ ойлголсохын түлөө эрмэлзэгдэдэг. Юрэдөө шэнэ столовын байрын баригдабал угаа таатай байгаа. Зоной орожо эдеэшье барихада урматай, бидэнэй хүдэлхэдэшье таатай байха һэн. Теэд энэ асуудал тон удаанаар шиидхэгдэнэ. Хооһон хөөрэлдөөнһөө саашагаргаданагүй.

Нүхэр Иерчаткинагай иигэжэ мэдүүлхэньшье буруу бэшэ гэжэ һанагдана.

Туһамарша эдеэшэнээр ороһон, долоон класс дүүргэһэн Валя Санжиевада үнинэй эдеэшэн нүхэр Степанова хайшан гэжэ котлет бэлдэхэ тухайнь дуратайгаар хөөрэжэ үгэнэ. Валя басаган амаралтынгаа үедэ туһаламжа үзүүлхээ ороо бшуу. Эдеэ бэлдэхэ талаар тэрэ түрүүшынгээ алхам хэжэ байна. Гэбэшье тусхай һургуули дүүргэжэ, ёһотой эдеэшэн болохо эрмэлзэлтэй ябаһыень дэмжэнгүй байхын аргагүй.

Ц. ХАМАЕВ.

ПЕКИНЭЙ ЗАСАГААРХИДАЙ БУЛИМТАРХЫ ПОЛИТИКА

Энэ оной март һарада манай ороной Алас-Дурна зүгэй хилэ дээрэ, Уссури мүрэнэй Даманска арал шадар Хитадай засагаархид зэбсэгтэ харата ябуулга эмхидхээ һэн. Июнь соо тэдэнэр Зүүн Казахстан шадархи советскэ хилэдэ добтолһон байха юм.

Мэнэ һаяхан, июлиин 8-да зэбсэглэмэл бүлэг хитадууд СССР-эй гүрэнэй хилые дабажа, Амар мүрэн дээрэхи Гольдинска гэжэ аралай хойто хубида шэбээлээд, тамаралгын тэмдэгүүдые заһабарилхын тула тус аралда ерэһэн совет уһан замшадые автомадуудаар буудаа. Добтолон орогшод гранатомёдуудые, гар гранатануудые мүн лэ хэрэглэһэн байна. Албанайнгаа уялгые дүүргэжэ ябаһан ямаршье зэбсэггүй совет уһан замшадай нэгэн алуулаа, гурбан хүн шархатаа. «Дрозд», «Турпан» гэжэ катернууд горитой эбдэрэлдэ ороо.

— Июлиин 8-да Хитадай засагаархидай зүгһөө совет уһан замшадта эсэргүү зэбсэгтэ добтолго эмхидхэгдэһэниинь СССР КНР хоёрой хоорондохи хилэ дээрэ Хитадай зүгһөө хэгдэһэн дайсан харата аашаа, хорото балмад ябуулганудай үргэлжэлэл болоно,—гэжэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Һаяхан Советскэ правительство совет-хитад харилсаанууд тухай, хоёр гүрэнүүдэй хоорондохи хилэ тухай мэдүүлгэ тунхаглаба. Нэн түрүүн совет газар дайда тушаа Хитадай засагаархидай ямаршье үндэһэгүй эзэрхэг муухай эрилтэ хэжэ байһан тухай хэлэгдэнэ.

Бидэ энэ тэмдэглэл соогоо газарай асуудал тушаа тогтожо хэлэхэ хүсэлтэйбди. Пекинэй засагаархидай харата муухай аашые, түүхээр тогтоогдоһон, хэлсээгээр баталагдаһан гүрэнэй хилые буруушаажа байһан Мао Цзэ-дунай политикые шүүмжэлэн тайлбарилха хүсэлтэйбди.

Мао Цзэ-дунай бүлэг, тэрэнэй тала баригшад совет газар дайда тушаа ямаршье үндэһэгүй эзэрхэг ёһоной эрилтэ табиһаар үнинэй юм.

Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаһан түрүүшын жэлнүүдтэ элдэб ном картанууд, һургуулида үзэхэ номууд хэблэн гаргагдажа эхилээ һэн. Эдэ номууд дотор, картанууд дээрэ Советскэ Союзай үргэн ехэ газар дайда Хитадай газар болгожо тэмдэглэгдэһэн байдаг. Гадна, Азиин олохон арадуудай ажаһуудаг газар нютаг урдань Хитадай мэдэлдэ ородог байһан юм гэжэ хэлэгдэнэ. 1954 ондо Пекиндэ хэблэгдэн гараһан түүхын ном, тэрээн соохи карта хараад үзэе. Тэрэ карта дээрэ Бирма, Таиланд, Малайя, Вьетнам, Непал, Бутан, Корей, Монгол оронуудай газар дайданууд Хитадай газар байһан юм гэжэ тэмдэглээтэй. Хитад гүрэнэй хойто зүгэй хилэ Становай шэлэ уулаар гараха гэжэ хэлэгдэнэ. Советскэ Союзай газар болохо Алас-Дурна хизаар хадаа Хитадай газар мүн гэжэ тоологдоно. Балхаш нуур хүрэтэрхи совет Дунда Азиин газарые хитадууд манай газар гэжэ тоолоно.

«Амар мүрэнһөө хойшонхи, Уссури голһоо зүүн тээхи газарнууд, Байгал шадархи газарнууд урдань Хитадай мэдэлдэ байһан юм,—гэжэ жараад оноор «Лиши Яньцзу» гэдэг журнал бэшээ һэн.

1964 оной август һарада Японой социалистнуудай делегацитай уулзаха үедөө Мао Цзэ-дун доро дурсагдаһан мэдүүлгэ хэһэн байна гэбэл:

— Зүүн жэлэй саада тээ Байгал далайһаа зүүлжээ нэмжыһэн уужам ехэ дайда Россин гүрэнэй газар болобо. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо Владивосток, Хабаровск, Камчатка болон бусад пунктнууд Советскэ Союзай газар гэжэ тоологдоно. Үнэндөө эдэ газар нютагууд Хитадай газар байгаа юм,—гэжэ Мао һэнгэргүйгөөр мэдүүлһэн байха юм.

Мүнөө үедэ хитадай хэблэл, газетэ, радио газарай асуудалаар шашаг шууяатай пропаганда ябуулжа, урдань Хитадай газар байһан нютагуудые бусааха ёһотойбди гэһэн эрилтэ табина.

Үнэн дээрээ иимэ мэдүүлгэнүүдые эрэлхэг түримхэй, булимтархы муухай политика гэхэһээ ондоо юун байхаб даа. Хитадай засагаархид совет-хитад хилэ дээрэ орёо бусайданги байдал тогтоожо, эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые хэжэ үргэлжэлһөөр.

Мао Цзэ-дун Байгал далайһаа зүүлжэнхи совет газар дайдые Хитадай газар гэжэ тоолохо ямар баримтатай гээшэб? Хитадай засагаархид энэниие иигэжэ баримтална: хэдэн зуун жэлэй саада тээ, 16—17-дохи зуун жэлнүүдэй үедэ Хитадай сэрэг, Богдо хаанай түлөөлэгшэд алба татабари суглуулхаяа Амар, Уссури мүрэндэ ерэдэг байһан юм. Тиимэһээ тус мүрэнүүдэй шадархи газарнууд Хитадай газар болоно гэжэ тэдэнэр һэнгэргүй бүдүүлитээр мэдүүлнэ.

Үнгэрһэн тэрэ сагта үнэн байдал ямар түхэлтэй һэм гэһэн асуудал гарана. Амар, Уссури шадар, Манжуурай хойто талада 17-дохи зуунай үедэ хитад зонһоо болохо манжа яһатаншье байгаагүй. Энэ газар нютагта эвенк-тунгус, даур, орочи, үдэгэй гэхэ зэргын яһатан ажаһуудаг һэн. Заримдаа хаа-яахан лэ, үе үе болоод лэ манжа үндэһэ яһатан урда зүгһөө орожо ерээд, эвенк, даур болон бусадһаа хүсөөрөө алба татабари суглуулдаг байгаа.

17-дохи зуунай хахад багаар Манжа-Хитад империин хойто хилэ Хинган уулын урда захые туладаг, Амар мүрэнһөө бүри холо урдуур гарадаг байгаа.

Байгал далай шадархи газар тухай хэлэхэ болоо һаа, эндэ хитадууд оройдоошье байгаагүй, эндэ хүрэтэр хитадууд ерээшьегүй юм. Байгал шадарай газар буряад, тунгус, хамниган үндэһэ яһатанай орон нютагынь анханһаа хойшо байһан түүхэтэй.

Тиимэ болохолоороо, Мао Цзэ-дунай бүлэгэйхид хадаа газар дайда тушаа үндэһэгүй эзэрхэг муухай эрилтэ хэжэ байна гээшэ.

Алас-Дурна зүгтэ совет-хитад хилэ мүнөө байһандал адляар үнгэрһэн 19-дэхи зуун жэлэй тэн багаар тогтоһон юм. Советскэ Союзай ба Хитадай газарые хубааридаг хадаа хүбшэнүүд, уһа мүрэнүүд дээгүүр хилэ гарадаг байна. Энэ хилэ юридическэ талаараа 19-дэхи зуун жэлэй тэн багаар Айгуньска, Тяньцзиньска, Пекинскэ договорнуудаар баталагдаһан байдаг. Эдэ договорнуудай эхэ бэшэгүүд соведшье, хитадшье гүрэнүүдтэ бии юм.

Тус договорнууд, тэрэшэлэн картанууд, тайлбарилһан бэшэгүүд, газарай асуудалаар найруулан тэмдэглэһэн дүримүүд мүнөөшье хүрэтэр бүримүһэн хүсэндөө байһан зандаа. Эдэ договор, дүримүүдые Советскэ Союз нарин нягтаар, шууд сэхээр дүүргэһэн, дүүргэжэшье байдаг. Харин Хитадай засагаархид договор, дүримүүдые тоохоёо болёод, совет-хитад хилэ дээрэ үһэрилдөө, тулалдаа үүсхэжэ байна ха юм.

Жараад онуудай эхеэр совет-хитад хилэ дээрэхи байдал орёо бусайданги болоожо эхилээ һэн. Хилэ дээрэ тогтоогдоһон гуримые эбдэхэ ушар үзэгдэжэл байгаа. Энээнтэй нэгэн доро СССР-эй хилэ шадарай районуудта Хитадай засагаархид аэродром, сэрэгэй харгы зам, казарма, сэрэгэй складуудые барижа эхилээ һэн.

Тиимэһээ март — июль соо совет хилэ дээрэ Хитадай засагаархидай хэһэн зэбсэгтэ муухай аашанууд гэнтэ болоһон ушар бэшэ болоно. Энэ хадаа Хитадай правительствын гадаадын болоод дотоодын политикын эрид хубилһанай үрэ дүн болоно.

Совет газар дайдада хэншье, ямаршье аргаар гараа хүргэхэ ёһогүй гэжэ Советскэ правительство хэдэ дахин шанга мэдүүлгэ хэһэн, болохотой хэмжээнүүдые абаһан, абаһааршье байна.

Советскэ Союзтай, совет арадтай буу зэбсэгэй хүсөөр хөөрэлдэхэ гэһэн Хитадай засагаархидай һэдэлгэ хатуу шанга харюу абаһан байна, абахашье байха.

Хитад арадта, Хитадай республикада Советскэ Союз харша ёһоор хандадаг гэһэн Пекинэй пропагандын шашалдаан оройдоошье үндэһэ баримтагүй. Советскэ Союз тулалдаа бэдэрнэгүй, харин тэрэниие зайсуулха тушаа али бүхы хэмжээнүүдые абана. Советскэ правительство хадаа арсалдаатай бүхы асуудалнуудые, тэрэ тоодо газар хилэ тухай асуудалые энхэ амгалан байдалай оршондо хэлсээ хөөрэлдөө хэжэ зүбшэн шиидхэхэ ёһотойбди гэжэ Хитадай засагаархидта дурадхаһан байна, дурадхаһааршье. Һаяхан үнгэрһэн Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын Зүблөөндэ хабаадагшад Хитадай засагаархидай буруу, булимтархы политикые эрид шангаар шүүмжэлһэн байна.

Манай ороной ажалшад хадаа тус Зүблөөндэ хабаадалсаһан КПСС-эй делегациин ажал ябуулгые бүри мүһэн һайшаана, КПСС-эй, Советскэ правительствын гадаадын ба дотоодын политикые сүм дэмжэнэ.

Совет арад, тэрэ тоодо Буряадай республикын ажалшад Советскэ правительствын ленинскэ политикые, социализм Эхэ оронойнгоо хилын ойро хүртэшэгүй, аюулгүй нангин байхын түлөө абтажа байгаа хэмжээ ябуулгануудые нэгэн һаналаар дэмжэнэ.

Ш. С. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

ҺАЙХАН СЭСЭГҮҮДЫЕ УРГУУЛАГША

Улаан-Үдын гудамжа үйлсэнүүдтэ сэсэгүүдые олоор тариха хэрэгые городой зеленхоз һайнаар эрхилнэ. Үшөө хабар байхада үнгэ бүриин сэсэгүүд эндэ һалбаруулагдажа, хотын олохон предприяти, эмхи зургаануудта абаашагдана, парк болон сэсэрлигүүдэй талмайнуудта һуулгагдана.

Горзеленхозой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн Антонина Николаевна сэсэг ургуулха талаар нилээд баян дүй дүршэлтэй болонхой. Тэрэнэй ургуулһан гоё һайхан сэсэгүүдые хүнүүд худалдан абахадаа, горзеленхозой хүдэлмэришэдтэ баярые хүргэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Н. Васильева.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

...ЭЗЭЭ ҺАЙЖАРХА БИБЛИОТЕКЭБ?

...шье мэдэһээр, номой хү-...хы үүргэ захагүй ехэ. ...өөр бэшэгдэһэн, удха тү-...номуудые хүнүүд һалан ... уншадаг. Тиигэншьегүй ...ном соо хэлэгдэһэн гол ге-...бэ заан уншагшадые һо-...аг, тиимэһээ тэрэнэй ал-...үхэниие анхаралтайгаар ...э, үшөө саашадаа юун бо-...аб гэжэ сэдьхэлээ зободог.

...рхүү номууд жэлһээ жэл-... гаража, библиотекэнүү-...аа орожол байдаг. Эрхим ...тай ном уншахада сэдь-... хүнгэн, эгээл дүтын ха-...айгөө үнэн сэхээр хөө-... шэнги байдаг.

...й дүтөөр нүхэсэдэг хү-... түрүүн библиотекэдэ ...аб даа. Библиотекарьнууд ...уудые дурадхадаг зан-... Гэбэшье зарим ушарта ...нүүд уншагшадтайгаа ...арилсаагүй байдаг. тиимэһээ номуудай хүмүүжүүлхы удха шанарые хүнүүдтэ хүргэжэ шададаггүй.

Энээн дээрэһээ уламжалан Хэжэнгын аймагай хүүгэдэй библиотекэ тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб.

Тус библиотекэдэ орохо тумаа ажал хэрэгтэйнь танилсаха ушар гарадаг. Теэд һайжарһан юумэ эндэ харагданагүй. Жэлһээ жэлдэ доройтожо байһан түхэлтэй. Үбэлэй үедэ түлеэгээр хүсэд хангагдадаггүй, тиимэһээ хэды һарын туршада хаалгаатай байдаг. Иимэ ушар 1968 оной, мүн энэ жэлэй үбэл тохёолдоо һэн. Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд энээгээрээ шалтаад, заримдаа ажаллаашье ерэдэггүй, ажалдаа хожомдожо ерэдэг, сагһаа урид арилдаг заншалтай. Библиотекын гуримтай танилсахада, эндэхи библиотекарьнууд үдэр бүри нэгэ час дутуу хүдэлдэг байна.

Библиотекын хүдэлмэрилэгшэд ходо һэлгэгдэнэ. Библиотекые даагша Т. Ч. Жимбеевагай амаралтада байһанһаа болюжо, тушаалдаһан хүнүүд ажалда абтаһан юм. Хэнэйшье мэдэһээр, аймагай хүүгэдэй библиотекэ методическа түб болохо ёһотой бшуу. Хүдөөгэй хүүгэдэй болон һургуулинуудай библиотекэнүүдтэ саг үргэлжэ туһа хүргэхэ, зүбшэл үгэхэ, хэрэгтэй материалнуудаар хангаха болоно. Тиин гэһээ Т. Ч. Жимбеевагай хүтэлбэрилдэг библиотекэ ёһотой методическа түб боложо шадаагүй зандаа. Эндэ дайралдаһан лэ хүнүүд хүдэлнэ гэжэ дурдаа һэмди. Теэд тусхай мэргэжэлгүй хүнүүд юу хэжэ бирахаб даа.

Июнь һарын эхин багта библиотекын ажалтай танилсаа һэмди. Һайжарһан юумэн эндэ огтошье үгы. Номуудайнь жаса мүнөө болотор эмхидхэгдээгүй. Жэл бүри олониинь голодоһондо гаргагдана. Тагууд дээгүүрээ хурганайшье багтахын аргагүйгөөр табигданхай.

Каталог, картотекэнүүдынь буруугаар зохёогдонхой. Хөөрэлдөөн, номой шэнжэлэл, утренник, конференци болон үдэшэнүүд хаа ганса эмхидхэгдэнэ. Буряадай ахамад уран зохёолшо, нютагай үбгэн Хоца Намсараевай түрэһөөр наян жэлэй ойдо зорюулжа тус библиотекэ оройдоо юушье хээгүй.

Библиотекын бүхы дутагдалые дууһан дурдаханьшье аягүй. Энэ жэлэй апрелиин нэгэнэй байдалаар бүхы дээрээ эндэ 739 уншагшад тоологдоһон. Тиихэдэ үдэртөө дунда зэргээр 28 уншагша ороно. Энэнь нэгэ библиотекарини хангаха нормын хахадыньшье болоногүй. Гадна библиотекарьнууд зоргоороо аашална. Һуралсалай жэлэй дүүрэхэ багта номуудые уншагшадта үгэхөө болёод, харин бүхы номуудые һөөргэнь тушаажа абаһан байна. Үхибүүдэй гүйхадашье тэдэнэр сэдьхэлээ хүдэлгөөгүй. Сонхоорнь ороод, номуудые абаһан ушаршье эндэ тохёолдоһон юм.

Библиотекын методическа хүдэлмэри бүри өөдэгүй.

Хүүгэдэй республиканска библиотекын хүдэлмэрилэгшэд Хэжэнгынхидтэ саг үргэлжэ туһа хүргэжэ, аша туһатай зүбшэл заабари үгэжэ байдаг. Тиигэбэшье эндэ һайжарһан юумэн харагданагүй. Хэн эндэ зэмэтэйб?

Тусхай дээдэ һургуули дүүргэһэн, библиотекэдэ гурбан жэлдэ хүдэлһэн Т. Ч. Жимбеева библиотекын ажал хүдэлмэри һайжаруулжа, эзэн мэтэ эмхидхэжэ шадаагүй. Гадна Хэжэнгын аймгүйсэдкомой соёлой таһаг зүбшэл заабаришье үгөөгүй.

Л. ШАРАГУЛОВА,
хүүгэдэй республиканска библиотекын методическа таһагые даагша.

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЯБУУЛХА ШУХАЛА

„РСФСР дотор байгаали хамгаалха тухай“ Хуулиин бэелэлтые шалгаха тухай

Манай орон дотор коммунизм байгуулха агууехэ программые амжалтатайгаар бэелүүлгэ хадаа байгаалиин баялигуудые үргэнөөр ашаглалгатай таһаршагүй холбоотой. Байгаали гээшэмнай хүн түрэлтэниие хангадаг хамаг материальна баялигуудай гансахан эхи һуури мүн.

Коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ совет арадай зорилгонуудые тодорхойлходоо, Октябриин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан элидхэл соогоо КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев иигэжэ хэлэһэн:

«...материальна баялиг үгэгшэ түрүүшын ехэ эшэ үндэһэн, мүн хүн бүхэндэ элүүр энхэ, зол жаргал асардаг, ажабайдалда дуратай болгодог, оюун бодолыень баяжуулдаг барагдашагүй эшэ үндэһэн байһан тула байгаали бидэндэ айхабтар үнэтэй байһан зандаа.

Байгаалиие гамнаха, хамгаалха, баялигыень арьбадхаха тон шухала гэжэ онсолон тэмдэглэхын тулада эдэ бүгэдэ тухай дурдабабди. Байгаалиин баялигые эзэн ёһоор, зүбөөр ашаглаха, газар тухай, ой модон, гол мүрэн болон сэбэр агаар тухай, амитадай болон ургамалай аймаг тушаа оролдолго гаргаха гээшэ манай шухалын шухала, коммунис ёһоной хэрэг, зорилго мүн. Бидэнэр мүнөө үеын, ерээдүйн совет хүнүүдэй аша туһада газар дайдаяа химгадан хамгаалха, гоёон шэмэглэхэ ёһотойбди».

Манай парти, Совет правительство байгаали хамгаалха тушаа угаа ехэ анхарал оролдолго хандуулдаг байна.

1960 ондо Россин федерациин правительство «РСФСР дотор байгаали хамгаалха тухай» хуули баталан абаһан юм. Тэрээн соо байгаалиие хамгаалха тушаа уридшалан һэргылэгын бүхы программа хараалагданхай. Энэ хуулиин эрилтэнүүдые партийна, совет, ажахын, комсомолой, профсоюзай органууд болон ниитын эмхинүүд, бүхы хүнүүд наринаар сахин бэелүүлхэ уялгатай.

«РСФСР дотор байгаали хамгаалха тухай» хуулиин али зэргээр сахигдажа байһаниие шалгаха хэмжээнүүд удаа дараалан ябуулагдадаг. Иимэ шалгалта байгша ондо үнгэргэхэ тухай тогтоол абтанхай. Тэрэ тогтоолой үндэһөөр «РСФСР дотор байгаали хамгаалха тухай» хуулиин хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһаниие 1969 оной июль—августа һаранууд соо шалгаха гэһэн тогтоол Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет байгша оной июниин 11-дэ баталаа.

Бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан эдэ хүдэлмэриин ашаар «РСФСР дотор байгаали хамгаалха тухай» хуулиин, мүн байгаали хамгаалха тушаа КПСС-эй XXIII съездын, РСФСР-эй, Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй тогтоолнуудаар хараалагдаһан түсэб, хэмжээ ябуулганууд хэр бэелүүлэгдэжэ байһаниинь бодото дээрээ шалгагдаха болоно.

Тусхайлбал газарай, ой модоной, ашагта малтамалай, уһа голой нөөсые, загаһанай, ангай баялигые хамгаалха, ашаг ехэтэйгээр эдлэн хэрэглэхэ, тэдэниие арьбадхан шалгаха шухала. Мүн агаар сэбэр байлгаха, таримал модо сэсэрлигүүдые һуулгаха, хамгаалха тушаа уридшалан ябуулха һэргылгын хүдэлмэридэ үргэн олониитын хэр зэргэ эдэбхитэйгээр хабаадуулагдадаг байһаниие тодоруулха байна.

Шалгалта хадаа 1971—1975 онуудай туршада байгаали хамгаалха талаар түрүүшынхеэ хараалагдаха табан жэлэй түсэбые эртээнһээ эрхим шанартайгаар зохёохо хэрэгтэнь Соведүүдэй, ажахын түсэблэлгын органуудта туһалха зорилготой. Гадна энэ шалгалта болбол промышленна предприятинуудай, совхоз, колхозуудай ажалшадай коллективүүдые байгаалида дуратайгаар хандадаг, тэрэнэй баялигуудые хамгаалхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ үргэнөөр хабаадуулха зорилготой.

Байгаали хамгаалха хуулиие бэелүүлгэдэ үзэгдэдэг дутагдалнуудые элирүүлхэтэеэ хамта, тэдэниие дахин зайсуулха, саашадань тус хуулиие хазагайралтагүйгөөр сахиха хүдэлмэри һайжаруулха байна. Шалгалтада промышленна предприяти, совхоз, колхозууд, һургуули, эмхи зургаан бүхэн хабаадаха юм.

«РСФСР дотор байгаали хамгаалха тухай» хуулиин бэелүүлгэ шалгаха республиканска комисси Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолоор байгуулагданхай. Мүн энэ шалгалтые ябуулхын тулада рейдовэ бригадануудые байгуулхыень городуудай, аймагуудай, сельскэ болон поселково Соведүүдэй гүйсэдкомуудые Министрнүүдэй Совет уялгалһан байна. Эдэ рейдовэ бригадануудай бүридэлдэ арадай хинагшадай, профсоюзай, комсомолой эмхинүүдэй, аймагуудай газетэнүүдэй редакциин, хүдөө ажахын үйлэдбэриин управленинүүдэй, ариг сэбэрэй станциин, загаһанай болон агнууриин инспекцинүүдэй түлөөлэгшэд оруулагдаха зэргэтэй.

Байгаали хамгаалха эмхинүүд шалгалтада эдэбхитэйгээр хабаадуулагдаха. Тэдэнэй ажал хүдэлмэриие улам эдэбхитэй болгохо, предприяти, эмхи зургаан, һургуули, совхоз, колхоз бүриин дэргэдэ байгаали хамгаалха бүлгэмүүдые байгуулха зорилго табигдана.

Энэ үедэ шалгалта олонхи аймаг, районуудаар эхилэнхэй. Хяагтын аймагта энэ хүдэлмэри ихангаяа эдэбхитэйгээр ябуулагдана. Тус аймаг энэ шалгалтые августын эхеэр түгэсхэжэ, шалгалтын дүнгүүдые аймагай Соведэй сесси дээрэ августын 20-до зүбшэн хэлсэхэ байна.

Мүн Кабанскын аймагта, Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно райондо шалгалтын хүдэлмэри эдэбхитэй ябуулагдажа байнхай.

«РСФСР дотор байгаали хамгаалха тухай» хуулиин бэелүүлгэ шалгаха хүдэлмэри дээдэ хэмжээндэ үнгэргэжэ, арадай хамаг баялигуудай үндэһэ һуури бологшо байгаали хамгаалга совет хүн бүхэнэй нангин уялга мүн.

С. ЕЛАНОВ,
Байгаали хамгаалха Бүхэроссин бүлгэмэй республиканска соведэй президиумэй түрүүлэгшын орлогшо.

АМЖАЛТА[...] БУСАБА

Һаяхан Якутск хот[...] далгаар зональна мү[...] баадалсаһан Буряада[...] нүүд Улаан-Үдэеэ бус[...] Тус мүрысөөн Бухэрос[...] дэхи спартакиадада [...] һан байна.

Арбан хүнһөө бү[...] най командын табан [...] энэ мүрысөөндэ спорт[...] зэргэеэ дээшэлүүл[...] Тиигэжэ хүндэ [...] тоодо барилдаһан [...] нов Алас-Дурна зү[...] чемпионой нэрэ зэргэ[...] Тэрэшэлэн Буряадай х[...] хын институдай ф[...] спортын багша Викт[...] мүн лэ чемпионой нэг[...] шэмэглэгдээ. Энээнһ[...] Виктор Баймеев хара[...] хай шанда хүртэбэ.

Хүдөө ажахын [...] нэгэдэхи курсын студ[...] мир Галсанов, мүн энэ[...] тудай багша Валер[...] болон багшанарай [...] студент Равиль Валиев[...] гурбадахи һууринуу[...] грамотанууд болон үн[...] гүүдээр шагнагдаа.

О. МЕР[...]

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО ХИЛЫН ГААНАҺАА

АГУУЕХЭ ҮДЭРЫЕ УГТУУЛАН

ПАРИЖ. (ТАСС). В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой бүхы хүн түрэлтэнэй түүхэтэ үдэр болоно гэжэ Испаниин компариин ЦК-гай Гүйсэдкомой, Каталониин социалис нэгэдэмэл партиин, мүн Баскнуудай ороной компартиин хүтэлбэриин, Галисиин компартиин толилһон коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Улад зониие политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ, Испаниин коммунистнуудые ленинскэ ёһоор хатуужан зоригжуулха хэрэгтэ нүлөөлхэ энэ түүхэтэ ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаар компартинууд шууд зоринхой гэжэ коммюнике соо тэмдэглэгдэнэ.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын московско зүблөөнэй хүдэлмэри тухай КПИ-гэй Генеральна секретарь Сантьяго Каррильо гэгшын тоосоһоной удаа хамтын коммюнике баталан абтаһан байна.

ЧССР-һээ намнагдан гаргагдаба

ПРАГА. (ТАСС). Франциин эрхэтэн Киньон Андре Альбер Чехословакиһаа июлиин 18-да намнагдан гаргагдаа гэжэ ЧТК агентство мэдээсэнэ. Центральна Словакиин район шадар сэрэгэй объектнүүдые фотоаппарадаар буулган абажа байха үедөө ЧССР-эй аюулгүйе хангадаг органуудаар баригдаһан байна.

Колонизаторнуудта уридшалан һануулагдана

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Замбиин Республикын газар дээрэ дошолго хэһэн Португалиин колонизаторнуудай ябуулга тухай асуудал хаража үзэхэеэ ООН-ой Аюулгүйн Совет Замбиин правительствын гүйлтаар июлиин 18-да суглараа.

ГҮРЭНЭЙ ФЕРМЭНҮҮДЭЙ КОРПОРАЦИ ЭМХИДХЭГДЭЭ

ДЕЛИ. ТАСС-ай корреспондент В. Байков иигэжэ дамжуулба:

Правительствын шиидхэбэреэр Индиин гүрэнэй фермэнүүдэй корпораци эндэ эмхидхэгдээ. Тус корпораци ороной элдэб штадуудтахи гүрэнэй хүдөө ажахын фермэнүүдэй ажал хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ, залан тодорхойлхо юм. Индиин гүрэнэй фермэнүүдые эмхидхэхэдэнь Советскэ Союз ехэ туһаламжа үзүүлээ. Суратгархедэ эмхидхэгдэһэн оньһожоруулагдамал томо фермые хангахынь тула Советскэ правительство машинанууд, түхеэрэлгэнүүдые Индидэ бэлэглээ. Тэрэнь мүнөө хүдөө ажахын талаар Азидахи эгээл томо фермэнүүдэй нэгэн болонхой.

Раджастханай Джетсар гэжэ газарта 1964 ондо тиимэ хоёрдохи фермэ байгуулагдаа бэлэй. 1966 ондо баталагдаһан совет-индиин хэлсээнүүд хүдөө ажахые хүгжөөлгын талаар совет-индиин харилсаа холбооной хүгжэлтэдэхи ээлжээтэ алхам болоо. Эдэ хэлсээнүүдэй ёһоор, үрэһэ хүрэнтэ бэлдэдэг оньһожоруулагдамал үшөө табан фермэ эмхидхэхын тула машинанууд, түхеэрэлгэнүүд Индидэ үгтэһэн байна.

Индидэ гүрэнэй фермэнүүдэй корпораци нээлгын ёһолол июлиин 18-да болоо.

Экипаж „Ра“ онгосоёо орхижо гараа

ЛОНДОН. (ТАСС). Эсэсэй пункт—Барбадос хүрэтэр 600 шахуу милиин үлөөд байхадань, «Ра» гэжэ папирусэна судна Атлантиин далайн уһа руу аалихан шэнгэжэ үргэлжэлһөөр гэжэ Рейтер агентствын корреспондент Сан-Хуанһаа (Пуэрто-Рико) мэдээсэнэ. Норвегиин мэдээжэ шэнжэлэгшэ Тур Хейердал түрүүтэй тус судныи экипаж заһабарилгынгаа хүдэлмэри болюулха, шэнгэжэ байһан судная орхихо баатай болоо.

Океан дээрэхи шанга һалхин ба долгинууд «Ра» судныи мачта болон руль эбдэһэн байгаа. Судна шадар һүрэг акуланууд бии болоод, судныи экипажай аюулгүй байдалда ехэ һаад ушаруулаа. Тэдэнэй зариман суднада 1,5 метр хүрэтэр ерээ. Эдэ ушарнууд заһабарилгын хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэдэнь һаад хээ, тиин судныи экипаж «Шенандоу» гэжэ корабльда һууба.

— Экипажай гэшүүдэй бүтэн бүриин байлгые хараада абажа иимэ шиидхэбэри абаха баатай болооб,— гэжэ Хейердал мэдүүлбэ. — Аяншалгын урагшагүйдөөшье һаань, 5 мянган жэлэй саана Египедэй хүнүүдэй Атлантиин далайе тамаран гаталдаг байһаниинь «Ра» судныи тамаралгаар гэршэлэгдэбэ гэжэ һананаб гээд эрэлхэг зоригто шэнжэлэгшэ хэлээ.

Окинавын хүн зон дураа гутана

ТОКИО. ТАСС-ай корреспондент Г. Раховецкий иигэжэ дамжуулба:

Арал дээрэмнай химико-бактериологическа зэбсэг асарагданхай гэжэ мэдэхэдээ, Окинавын хүн зон тон ехээр сошордоо гэжэ Японой газетэнүүд бэшэнэ. США-да бии болгогдоһон нервно-паралитическэ хорото бодосуудай эгээл хүсэтэй «Ух» (латин үзэгүүд) гэжэ газай эбдэрхэй резервуар сооһоо июлиин 8-да нэбтэрэн гарахадань, 24 американец тэрэ хорото газда «сохюулһан» байна. 10 үдэрэй саада тээ иимэ ушаралай болоошье һаа, энээн тухай Окинавын хүн зон һаял, июлиин 18-да мэдээ. Америкын засагаархид энэ ушар тухай Японой правительстводашье дуулгаагүй байба.

«Ух» гэжэ газ эгээл хорото бодос юм. Арбан миллиграмм иимэ газ нэгэ кубическа метр агаар соо ороо һаа, минутын туршада хүниие алаха хүсэтэй. Окинавада «Ух» газуудтай резервуарнуудһаа гадуур, иимэ газ хэрэглэхэ оньһон арганууд бии гэжэ тухайлагдана.

Окинавада ядерна зэбсэгһээ гадна, химико-бактериологическа зэбсэг бии гэһэн мэдээн Окинавын, мүн бүхы Японой хүн зоной дура ехээр гутааба. Хүниие алаха газуудые Окинаваһаа гаргаха тухай эрилтэ америкэн засагаархидай урда табихаб гэжэ Рюкю аралнуудай правительствын түрүүлэгшэ Тиобио Яра мэдүүлээ. Окинавын арадай парти, социалис парти мэдүүлгэ толилжо, Америкын химико-бактериологическа зэбсэг арал дээрэһээ дары түргэн зөөжэ гаргаха эрилтэ табяа.

„АПОЛЛОН-11“ ҺАРА ШАДАРХИ ЗАМДА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Аполлон-11» гэжэ замбуулинай онгосо һарые тойрохо замаар ниидэнэ.

99,4 километр дутуур, 121,5 километр холуур һарые тойрон ниидэхэ замда «Аполлон-11» онгосо оруулагдаа. Урид хараалагдаһанай ёһоор, һара дээрэ бууха хүдэлмэреэ хэжэ эхилхэдэнь, һарын гравитационно полиин аномалиин нүлөөн доро 111 километр зайда һарые тойрохо замдаа орохо.

һараһаа 150 километр холуур һарые тойрохо замаар ябаха үедөө космонавтнууд июлиин 20-ной үдэшэ телевизионно дамжуулга хэжэ, һарын нюруye харуулаа. һарын Хүрьһэтэ далай гэдэг район дээгүүр ниидэжэ ябахадаа, «энэ далай хүрьһэтэ гэжэ хэлэхээр бэшэ байна» гээд М. Коллинз шоглобо.

Космонавт Э. Олдрин, һүүлээрнь Н. Армстронг оньһон түхеэрэлгэнүүдээ дахинаа шалгажа үзэхын тула һарын кабинада ороо. Хоёр часай туршада үргэлжэлһэн шалгалтын үедэ онгосо дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүдые түлишөөр хангалга, радиотехническэ түхеэрэлгэнүүдые туршаа. Гол кабиныи пилот М. Коллинз тэрэ үедэнь һарын түхэл шэнжые буулгаа.

Үдэшэндөө космонавт Э. Олдрин, һүүлээрнь Н. Армстронг дахинаа һарын кабина соо орожо, тэндэхи оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хүдэлсые һүүлшынхеэ шалгаха. Тэрэнэй удаа һарын кабина гол блогһоо һалгаагдажа, Москвагай сагаар 23 час багта космонавтнууд һара дээрэ буужа эхилхэ түсэбтэй.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Июлиин 20-до Москвагай сагаар 23 час 18 минутада Н. Армстронг Э. Олдринтой «Аполлон-11» гэжэ замбуулинай онгосын һарын кабина Море спокойствия гэжэ районда һарын нюруу дээрэ бууба.

* * *

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Апполон-11» гэжэ замбуулинай онгосын һарын кабина соо Э. Олдринтой хамта һара дээрэ бууһан американ космонавт Н. Армстронг июлиин 21-нэй үглөөгүүр Москвагай сагаар 5 час 56 минутада кабина сооһоо гаража, һарын нюруу дээгүүр алхалба. 6 час 16 минутада Э. Олдрин мүн лэ кабина сооһоо гараа.

Һарынгаа кабинада бусажа ерэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). һарын нюруу дээрэ гараһан американ космонавтнууд Н. Армстронг, Э. Олдрин гэгшэд һарынгаа кабинада бусажа ерээ. Тэдэнэр һара дээрэ хоёр час үлүүтэй саг соо байгаа.

Космонавтнууд программаар хараалагдаһан хүдэлмэри дүүргээ, һарын нюруу дээгүүр ябаха арга туршажа үзөө, һарын породонуудые суглуулаа, научна туршалгануудые хэхэ түхеэрэлгэнүүдые тодхоо, һарын нюруугай фото-зурагуудые буулгаа.

Космонавтнуудай һара дээрэ байһан үе саг соо телевизионно дамжуулга Газар руу эльгээгдэжэ байгаа.

НАЖАРАЙ ДУЛААХАН ҮДЭР

Уһанда шунгажа шунгажа ерээд, хорёо дээрэ бултадаа жэрылдэжэ һуухада гоё даа. Холоһоо бидэниие хараһан хүн ямар олон хараасгайнууд хорёо дээрэмнай һууна гээшэб гэжэ һанана ёһотой. **Е. Захаровай фото.**

МАНАЙ ФАКУЛЬТЕДТ[...] ОРОЖО ҺУРЫТ!

Дунда һургуули дүүргээшэд мүнөө үедэ тон сүлөөгүйшье, һанаагаа зобонгишье байна. Юундэб гэхэдэ, хаана ямар институдта техникумдэ орожо һураха тухайгаа шэбшэжэ, шиидхэжэ байна бшуу. Теэд ямар мэргэжэл һунгахаб?

Заримууд бага наһанһаа хойшо багша гү, али врач, барилгашан гү, али эрдэмтэ болохо тухайдаа бахархан сэдьхэһэн, нүгөөдүүлынь замбуулин руу ниидэхэ гү, али кибернетикэ, телемеханика шудалха тухайдаа бодоһон байгаа бэзэ.

Гэбэшье олондо мэдээжэ бэшэшье һаа, аша туһа ехэтэй мэргэжэлнүүд олон бии. Тэдэнэй нэгэниинь—ороохо таряа хадагалха, болбосоруулха мэргэжэл болоно. Иимэ хүнүүдые манай Зүүн Сибириин технологическа институт бэлдэхэнь. Энээн тухайда үсөөн тэдыгээр хөөрэжэ үгэһүүб.

Дурсагдаһан мэргэжэлээр манай факультет дүүргэжэ гараһан залуушуул инженер-технологой диплом абана. Тиихэдээ гансашье ороохо таряа хадагалха, болбосоруулха талаар бэшэ, мүн промышленностиин бусадшье һалбаринуудта хүдэлхэ онол шадабари оложо абана.

Элеваторнуудта ороохон хадагалагдана. Талха таталгын, крупагай, шанарта тэжээлэй предприятинуудта ороохо тарянай зүйлнүүд автоматикын оньһон аргаар дам саашаа болбосоруулагдана. Эндэ хүн гээшэ гансал машинын хойноһоо ажаглаха ажалтай.

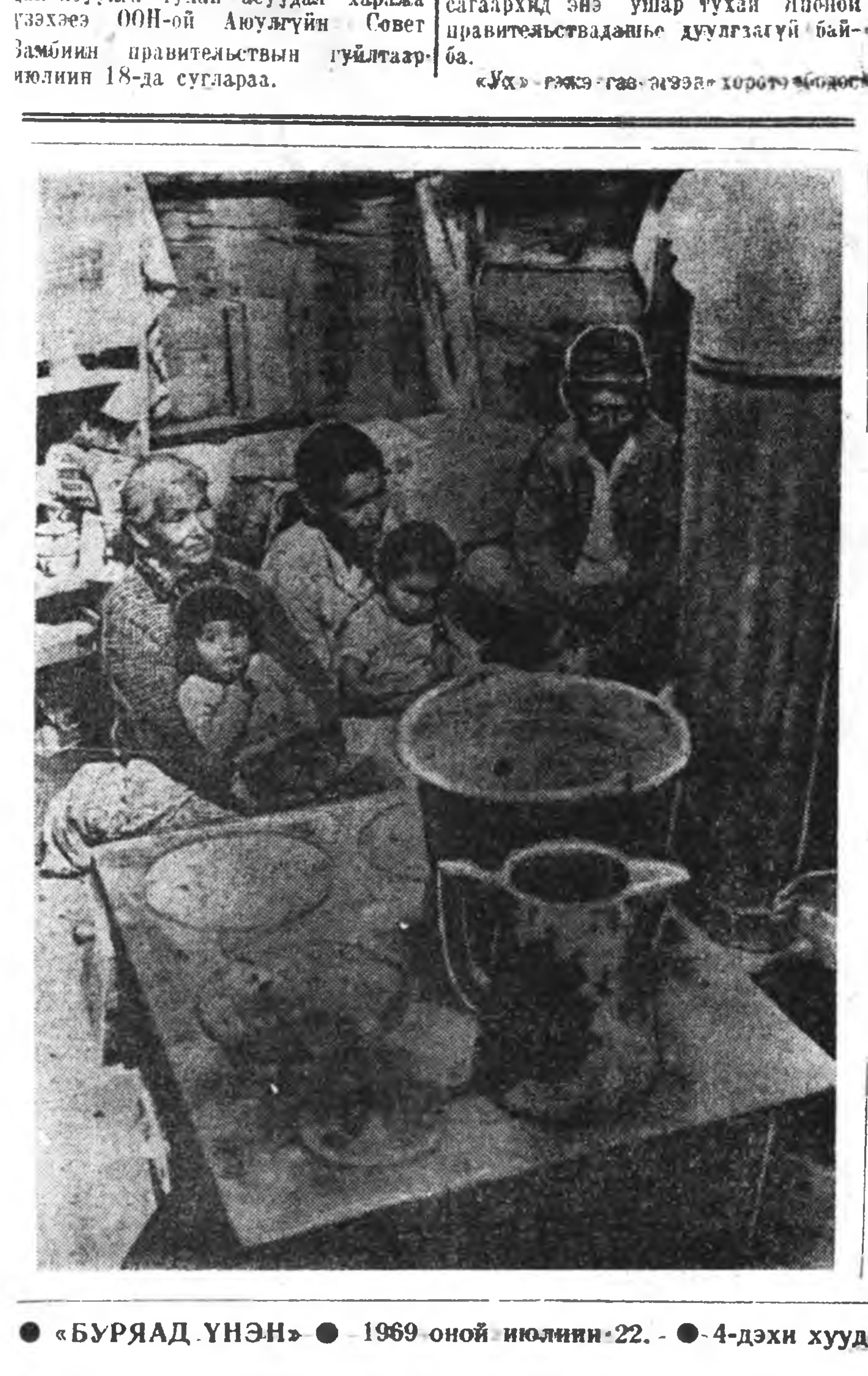
Инженер-технолог гээшэ дурсагда[...] лэдбэриие эмхидхэгшэ мүн. Тэрээн[...] мэргэжэл, эмхидхэлэй шадабариһаа[...] циин хэмжээн, шанар нилээд дулды[...] дентнэр һуралсалайнгаа үедэ Вла[...] Хабаровск, Благовещенск, Шэтэ, Эр[...] восибирск болон бусад городуудта[...] практика гараха, мүн тэндээ ажал[...] милогдохо аргатай.

Ороохо таряа болбосоруулгын та[...] культет манай институдта анха т[...] хеэ нээгдэбэ. Юундэб гэхэдэ, про[...] ностиин олохон предприятинуудта дэ[...] сагдаһан мэргэжэлтэд олоор дуталда[...] дэ һургуули шудалһан залуу инжене[...] гэн ехэ ажал ябуулга, үрэ ехэтэ ажа[...] мэри хүлеэжэ байна.

Институт дүүргээшэд Алас-Дурна[...] Сибириин болон Ураалай ороохо тар[...] галха, болбосоруулха предприятинуу[...] лагша инженернүүдээр, директорэй [...] нуудаар, цехэй начальнигуудаар гү, а[...] шье тушаал зэргэнүүдые даажа хүдэ[...] хинэхэ юм.

Залуушуул, манай факультедтэ о[...] рагты!

Н. ГОРШ[...]
Зүүн Сибириин техноло[...] институдай ороохо та[...] галха, болбосоруулха [...] кафедрые даагшо, тех[...] эрдэмэй ка[...]

КАПИТАЛАЙ ОРОНУУДТА

Америкын Холбоото Штадууд. Эдэ хүнүүд Америкын нютагай һуурин зон байгаа. Мүнөө резервацида намнуулан хаагдаһан эдэнэр ехэ түлюур байдалтай ажаһууна. Үлэсхэлэн, үгытэй байдалтай индеецүүдэй олонхинь туража үхэнэ, үбшэлнэ. Индеец хүнэй наһанайнь ута дунда зэргээр 40 жэл болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Аризон штадай зүүн хойтохи зүгэй навахо племенин гэр бүлэнүүд иимэ байдалтай ажаһууна.

МЕКСИКЭ. Үбгэржэ, хүшэ шадалаа бараһан тарящан. Ажал хэхэ тэнхээнь һаланхай. Олоной ябадаг харгы дээрэ зогсожо, хайра гуйхаһаа бэшэ юумэн үлөөгүй.

ТАСС-ай фото.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

18.00 часһаа «Дружба всего дороже» гэһэн Алма-Атын студиин фильм. 18 час 15 минутаһаа «Хүхэ ногоон хаданууд» гэжэ киноочерк. 18 час 35 минутаһаа Польшын артистнуудай концерт. 19.00 часһаа—нүүлэй һониннууд. 19 час 15 минутаһаа «Уран зураашадтай уулзалга» гэһэн дамжуулга. 19 час 45 минутаһаа Казахай телевидениин «Домбра» гэжэ фильм харуулагдаха. 20.00 часһаа «Хүдөө нютагай машинна парк» гэһэн дамжуулга. 20 час 20 минутаһаа «Охота осьминогов» гэжэ киноочерк. 20 час 40 минутаһаа «Таллин-67» гэжэ фильм-концерт. 21 час 10 минутаһаа граждан оборооно тухай дамжуулга. 21 час 20 минутаһаа «Лестки автобиографий» гэжэ Ленинградска студиин фильм.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: республикын ажахынуудта тэжээл бэлэдхэлгын ябаса тухай шалгалтын материал. «Республикын ажалай алхам» гэһэн гаршаг доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Улаан-Үдын Железнодорожно районой һургуулинуудай шэнэ жэлэй бэлэдхэл тухай корреспонденци. [...]вай фоторепортаж.

Гурбадахи хуудаһанда: Арадай Республикын то[...] жэлэй ойдо зорюулагдаһа[...] ал. Редакцида ерэһэн [...] шэнжэлэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: [...]тагай һонин. Спорт. Хил[...]һаа абтаһан мэдээсэлнүү[...]

Редакторай орлогш[...]
М. Н. НИ[...]

Манай адрес, телефону[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редакт[...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленнос[...] строительства—61-35, советского строительства и быта—[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, маш[...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при [...]те Министров БурАССР.

Н-02659. Зак. № 701